

Foto - E. Gabranovs

2024. gada 21. septembris. "Upītes uobeļduorzs", bez kura nu jau divdesmit trešo reizi nav iedomājams rudens Ziemeļlatgalē.

Unikālis kultūras tāls

Edgars Gabranovs

Sestdien Nemateriālās kultūras mantojuma centrā "Upīte" izskanējušais vecākais latgaliešu festivāls "Upītes uobeļduorzs" vēsturē ieies kā sirsnīgs un emocionāls pasākums, turklāt zem viena jumta pulcējot trīs aktivitātes. Šī gada festivālā dzejniekiem un mūziķiem pirmo reizi pievienojās Latvijas tekstilmākslinieki, un vienlaikus ar izstādes "Vīta" atklāšanu Balvu novada pašvaldības Kultūras pārvalde godināja mūspuses kultūras darbiniekus.

Viennozīmīgi var atzīt, ka festivāla sākumā atklāto izstādi "Vīta" spilgtināja tās kuratores, tekstilmākslinieces un gaismu mākslinieces Lienītes Slišānes audio sveiciens. Pasākuma vadītāja Kate Slišāne mūspuses kultūras darbiniekus mudināja vēlreiz apstāties un padomāt, cik svarīgas ir vietas mūsu dzīvē: "Tuos vītas, kuruos mēs pīdzimstam, dzeivojam ī struodojam. Kotra vīta nes leīdzi sovu stuostu, sovas emocijas ī sovas tradīcejas. Tīši nu šuom vītuom, nu myusu sakniem ī mantojuma veidojas Bolvu nūvoda unikālis kultūras tāls." Viņai piekrita Upītes kultūrvēstures muzeja vadītāja Ligita Sprīdzāne, kura aicināja ieklausīties Lienītes teiktajā:

"...es pieskaros savai vissāpīgākajai vietai. Pirms pieciem gadiem, septiņiem mēnešiem, divdesmit astoņām dienām nomira mans dēls..." Izstāde būs skatāma līdz 2025. gada 1. janvārim.

Balvu novada domes priekšsēdētājs Sergejs Maksimovs, uzrunājot klātesošos Kultūras darbinieku pateicības dienā, atzina, ka Rīgā dažādām amatpersonām šķiet, ka Latgalei visa ir par daudz: "Brīžiem nesaproti, vai viņi ir Latvijas, vai citu valstu ienaidnieki. Nenovērtējams ir tas, ko katrs jūs darāt savā kopienā. Pieļauju, ka ir bijušas reizes, kad gribas nomest cepuri, sakot: "Man pietiek." Tomēr tiek atrasti spēki, lai mēs viens otram pateiktu: "Paldies, ka tu seko savam aicinājumam." Mēs katrs cenšamies atbildēt uz jautājumu, kāpēc es to daru, kāda ir mana misija? Kultūras misija ir nest gaismu latviešu tautai." Kultūras pārvaldes vadītāja Rudīte Krūmiņa piebilda, ka pateicības diena ir brīnišķīgs mirklis: "Mēs esam pelnījuši milzīgu mīlestības apskāvienu, skaistu ziedu pušķi un lielu, lielu PALDIES." Viņa pasniedza Pateicības rakstus kultūras darbiniekiem, kuriem šogad ir apaļas darba jubilejas, un aņņēmās tos personīgi nogādāt tiem darbarūķiem, kuri nevarēja ierasties uz Kultūras darbinieku pateicības dienu, piemēram, Egonam Salmanim un Marijai Bukšai 40 gadu darba jubilejā.

* Turpinājums 6.-7.lpp.

Nākamajā
Padugumā

- Ar ritēni uz Līteni
Miķeļdienas tirgus kaimiņos
- Ugunskurs piekalnītē
Baltu vienības diena Viļākā

Klajā nākusi jauna dziesma

Folkloras kopai "Upīte" darbīgā, karstā vasara turpinās arī septembrī, koncertējot, piedaloties festivālos un dāvinot jaunu dziesmu saviem klausītājiem. Septembra dziesma – "Dads ar buobu", kuru kopai iemācīja teicēja Natālija Smuška no Medņevas pagasta. Šī humora pilnā dziesma ir tautā iemīļota un folklorizējusies latgaliešu politika, kultūras darbinieka un literāta Franča Kempa no poļu valodas tulkotā dzeja "Dziad i baba". Kamēr jaunā dziesma ceļo pie klausītājiem, tikmēr folkloras kopa "Upīte" jau ceļo uz tālo Dienvidkorejas pilsētu Čeonanu.

Var saņemt depozīta kastes

Lai veicinātu videi draudzīgu paradumu iedzīvināšanu skolēnu ikdienā, SIA Depozīta Iepakojuma Operators (DIO) izsludina akciju "Lai tavas skolas tara labu dara!". Akcijā Latvijas skolas var pieteikties

Īsziņas

kartona depozīta kastu saņemšanai, kas ir ērts un praktisks risinājums depozīta iepakojumu savākšanai iekšējās, turklāt DIO šīs kastes skolām nodrošinās un piegādās pilnīgi bez maksas. Pieteikties depozīta kastēm var līdz 11. oktobrim, rakstot uz e-pastu: dio@dio.lv.

Izsludina literatūras konkursu

Veicinot literāro procesu Latgalē un latgaliski rakstītu darbu radīšanu Latvijā, jau piekto gadu latgaliešu kultūras kustība "Volūda" izsludina konkursu "Latgolys prozys skaitejumi 2024" (Latgales prozas lasījumi 2024) un aicina piedalīties Latgales kultūrtelpai piederīgos prozas autorus. Esejas, stāstus, romānu fragmentus jāiesniedz līdz 20. oktobrim.

Vārds redaktoram

Edgars Gabranovs

Mēdz ieteikt nespļaut akā, ja pats no tās, iespējams, dzersi. Tomēr pēdējā laikā, sarunājoties ar uzņēmējiem, jāsecina, ka neizpaliek izbrīns par tā sauktajām slimības lapām. “Kā tās saņem? Darbinieks var pavēstīt, ka parit aizies pie daktera un slimības lapu dabūs, piebilstot, ka var arī neiet,” neizpratni sarunā pauda kāds mūspuses uzņēmuma vadītājs. Tajā pašā laikā jāsecina, ka uzņēmējs nav un nevar iejusties ārsta statusā, kur nu vēl zināt diagnozes. Tāpat jāsecina, ka ir darbarūki, kuri, neskatoties uz kaitēm, savu vezumu velk līdz... izdegšanai labākajā gadījumā. Vai tas ir labi? Poļu satīriķis Staņislavs Ježijs Lecc savulaik teicis: “Kad priesterim sāp vēders, nenes dieviem grūti sagremojamus upurus!” Jebkurā gadījumā jāpiekrīt, ka katrai lietai, tāpat kā nūjai, ir divi gali. Atliek vien dzīvot sazobē ar savu sirdsapziņu, cienot vienam otru, bet arī to mēs nereti neprotam vai negribam. Brīvdienās, esot Miķeļdienas tirgū Litenē un Baltu vienības dienas pasākumā Viļakā, biju patkami pārsteigts par degošām acīm un kvēlām sirdīm. Cilvēki, kuri tur bija, patiesi dega šī vārda vislabākajā nozīmē par savu kopieni. Acīmredzot jāliek rozā brilles un jāpiekrīt amerikāņu filozofa Emersona teiktajam, ka mēs tikai domājam, ka mūsu civilizācija tuvojas savam dienvidum, bet patiesībā mums tikai dzied pirmie gaiļi un plaiksni rīta ausma. Kam ticēt?

Latvijā

Tiesnešu trūkums dubultosies. Tiesās šobrīd trūkst 67 tiesnešu un to skaits tuvāko dažu gadu laikā varētu dubultoties, intervijā Latvijas Televīzijas raidījumā “Rīta panorāma” sacīja Augstākās tiesas priekšsēdētājs Aigars Strupiņš. Tiesnešu trūkumu, pēc A.Strupiņa domām, rada tas, ka šāda karjera vairs nav tik pievilcīga, un viens no iemesliem ir arī atalgojums. “Atšķirībā no pārējām valsts sfērām tiesneša amata kandidātiem jākonkurē ar jurista profesiju, un juristu darba tirgus ir samērā šaurs un labi atalgots,” skaidroja A.Strupiņš. Tiesnešu trūkst visā Latvijā, bet visvairāk tas jūtams Rīgas pilsētas tiesā, jo tajā ir vairāk skatāmo lietu. “Ir jau tiesu nami, kur drīz vairs nebūs neviena tiesneša,” akcentēja A.Strupiņš.

Piemēro divus drošības līdzekļus. Valsts policija (VP) svētdien atbrīvojusi ar difteriju saslimušo bērnu vecākus, kuri tika aizturēti sestdien pēc tam, kad bērni tika izņemti no Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas. VP nolēmusi vecākiem piemērot drošības līdzekļus – uzturēšanos noteiktā vietā un aizliegumu izbraukt no valsts.

Nedēļas pirmajā pusē būs vasarīgi silts. Siltākais laiks šonedēļ gaidāms otrdien, kad temperatūra sasniegs 20-24 grādus, diena būs pārsvarā saulaina, lietus nav gaidāms. Trešdienas naktī vietām Kurzemē, bet dienā arī dažviet citos reģionos islaicīgi līs, pastiprināsies dienvidu, dienvidrietumu vējš, piekrastē brāzmās sasniedzot 15-17 metrus sekundē. Nakts būs silta – minimālā temperatūra 12-16 grādi, dienā gaiss iesils līdz 16-22 grādiem. Arī ceturtdien laikapstākļi saglabāsies līdzīgi, bet no piektdienas sāks kļūt vēsāks. Piektdienas pēcpusdienā maksimālā temperatūra būs 15-20 grādi, sestdien par 1-3 grādiem vēsāks, bet svētdien temperatūra nepakāpsies augstāk par 11-15 grādiem. Arī brīvdienās brīžiem līs un laiks būs vējains.

Cēsīs konstatēta bakteriālā iedega. Kādā piemājas dārzā Cēsīs konstatēta bakteriālā iedega, liecina Valsts augu aizsardzības dienesta (VAAD) paziņojums oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”. Buferzona saistībā ar konstatēto bakteriālo iedegu noteikta trīs kilometru rādiusā ap attiecīgo teritoriju. Bakteriālās iedegas saimniekaugu, piemēram, bumbieres, ābeles, pilādži, klintenes un citu ziedēšanas periodā un vismaz divas nedēļas pēc to ziedēšanas beigām ir aizliegts pārvietot bišu stropus no bakteriālās iedegas buferzonas, kā arī ievest bišu stropus bakteriālās iedegas buferzonā. Bakteriālā iedega ir ļoti bīstama augļu koku slimība, kas var izpostīt līdz 80% no augļu dārza stādījuma. Inficēties var ābeles, bumbieres, vilkābeles, pilādži, klintenes, cidonijas, krūmcidonijas, korintes.

(No interneta portāliem www.lsm.lv)

Top jauniešu domes nolikums

Saskandina glāzes. Sindija Saide atklāja, ka līdz šim nekad nebija baudījusi limonādi kopā ar deputāti: “Izdevās! Super jaunieši ir aktīvi cilvēki, kurš grib un dara.”

Vienmēr atradīsies jaunas ausis

Edgars Gabranovs

Pagājušajā nedēļā Balvu Bērnu un jauniešu centra deputāti, pašvaldības vadības pārstāvji un skolēni apsprieda topošo jauniešu domes nolikumu Balvu novadā. “Šoreiz ne pie kafijas, bet pie limonādes,” jokoja klātesošie, to pamatojot ar karsto laiku.

Balvu Bērnu un jauniešu centra jaunatnes lietu speciāliste Gunita Mincāne atgādināja, ka aktivitāte “Limonāde ar politiķiem” ir pirmspēdējā tikšanās pirms jauniešu domes izveides: “Jauniešu grupas ir strādājušas pie nolikuma izveides, kā arī apzinājušas tos, kuri darbosies jaunizveidotajā domē. Tiekoties ar lēmējvaru, vēlreiz pārrunāsim, kādas varētu būt sadarbības iespējas. Jaunieši meklēs atbildi uz jautājumu, kā draudzēties ar politiķiem, kā viens otram var palīdzēt. Protams, nolikumu vēl analizēs juristi, kā arī tas būs jāapstiprina novada domes deputātiem. Vai šāds dokuments ir vajadzīgs? Šādā veidā veidojam struktūru jebkurai aktivitātei. Visos mūsu jauniešu centros ir aktīvas skolēnu grupas, kuras nāk kopā un darbojas. Jaunais modelis ir kaut kas lielāks, lai veicinātu jauniešu sociālo aktivitāti. Jaunā paaudze kļūst aktīvāka vai pasīvāka? Godīgi jāteic, ir visādi. Patiesībā jaunieši ir ļoti aizņemti, kaut gan turpina izmantot visas piedāvātās iespējas, tostarp apmeklēt dažādus pulciņus, kas mūspusē ir gan pieejami, gan lēti. Galvaspilsētā šādu iespēju nereti nav. Mūsu centra ikdienas aktivitātes apmeklē viļņveidīgi un jāsecina, ka katrā aktivitātē varam runāt vienu un to pašu un katru reizi būs jaunas ausis, kas to klausīsies.” Lūgta atklāt, kādam jābūt super jauniešiem, Gunita pavēstīja, ka visi ir super

jaunieši: “Viņi ļoti, ļoti, ļoti daudz ko grib pamēģināt un izdarīt. Tiesa, reizēm neapņēma savu laiku, uzskatot, ka visu paspēs. Jaunieši šobrīd cenšas būt labākie savā jomā, tostarp ļoti mācīties, jo prasības paliek arvien striktākas. Stundu *bastošana* kļūst arvien retāka, jo jaunieši cenšas pēc iespējas ātrāk sasniegt savu iespēju virsotni – būt labākajiem vienalga kur, tostarp spēlēs.”

Balvu novada domes priekšsēdētāja vietniece Sandra Kapteine, jokojot, kas politiķiem labāk garšo, atzina, ka karstā laikā noder limonāde. Nopietni runājot, viņa atklāja, ka politiķiem svarīgi iepazīties ar jauniešu domes izstrādāto nolikumu: “Varbūt vēl vajadzīgs mūsu padoms, mūsu klātbūtne. Skatīsimies un klausīsimies, ko jaunieši vasaras brīvlaikā ir darījuši.” G.Mincāne apliecināja, ka īstenotas vairākas aktivitātes, kuras čubina jau no pavasara, piebilstot, ka finiša taisnē tās nonāks jau oktobrī: “Šobrīd esam nonākuši līdz brīdim, kad vēlamies pacelt latiņu augstāk. Patiesībā esam finiša taisnē, lai apstiprinātu jauniešu domes nolikumu.”

Jāsecina, ka, baudot limonādi, deputātiem nenācās sēdēt, rokas klēpī salikušiem, jo bija jāpiedalās gan ātrajā randiņā, gan jāatklāj savas domas un pārdomas par dažādām tēmām. Piemēram, Balvu Valsts ģimnāzijas izglītojamo pašpārvaldes prezidente Nadīna Līva Logina randiņā ar deputātu Jāni Auziņu sprieda, kas ir tas, ko viņi vienmēr ir gribējuši izdarīt vai izmēģināt, bet vēl nav sanācis to izdarīt? “Esmu uzdrošinājies visu darīt,” teica prezidente. “Varbūt ar izpletni izlekt, kaut gan pašsaglabāšanās instinkts man ir diezgan labi attīstīts,” atjokoja deputāts.

Ātrais randiņš. Skolēniem un politiķiem randiņā nācās apspriest dažādas tēmas, tostarp atklāt kādu bērniības nedarbu. “Ar kaimiņbērniem cēlām štābu kaimiņdārzā. Saimniece aizliedza tur iet, bet kā lai neiet, ja tur atradās lielākais un skaistākais koks. Mēs tomēr cēlām štābu, par ko mūs sabāra,” atklāja Melisa. Jāsecina, ka deputātes Sandras Kindzules nedarbs arī saistīts ar dārzu. Viņa priestera dārzā gājusi baudīt ķiršus. “Interesanti, ka neesi savā dārzā, turklāt trīsreiz interesantāk, ja prāvesta lauciņā. Vienreiz viņš pienāca no aizmugures, uzsita uz pleca un teica: “Meit’, tur, augšā, ir garšīgāki. Nelasi no lejas.” Tādas bija manas blēņas,” neslēpa deputāte.

Problēma

Vieniem – mīluļi, citiem – postītāji

Irēna Tušinska

Balvu pagasta Salmaņu ciema “Rotas mājas-1” iedzīvotāja MARIJA CIBULE vērsās redakcijā ar sūdzību, ka kaimiņu Virginijas Loginas pieci kaķi un Nikolaja Mališeva seši minči izrakājuši visas puķes viņas dārzā, kā arī regulāri nokārtojas Marijas piemājas siltumnīcā. Pagasta iedzīvotāja pauda sašutumu, ka pašvaldības un arī Valsts policija pēc situācijas noskaidrošanas atteikusies sniegt palīdzību.

“Sākumā vērsos municipālajā policijā. Rīta Kravale atbrauca, iegāja pie manis un pateica, ka izrunājusies ar Virginiju Loginu un ieteikusi viņai nelaist kaķi laukā pa logu, lai tas neiet uz manām puķēm. Bet vai tad kaķi tikai pa logu staigā, vai tad pa durvīm viņi neies uz manu dārzu? Ar to tas viss toreiz arī beidzās,” stāsta Balvu pagasta iedzīvotāja. Tā kā šāds risinājums Mariju neapmierināja, sieviete vērsās Valsts policijā un arī tur saņēma atteikumu: “Valsts policija pārsūtīja manu iesniegumu pašvaldības policijai, un sapratu, ka nekas labs tur nebūs.”

Marija stāsta, – lai pasargātu dārzu no kaķiem, iegādājusies plastmasas tīkla žogu, iztērējot 60 eiro, bet četrkājainie postītāji to saplēsuši, lecot tam pāri. “Policija tikai atsūtīja atteikumu. Saprotu, ka nav tāda likuma, bet neviens pat nav atbraucis un nofotografējis, kādu skādi man nodarījuši šie kaķi,” sūdzas sieviete. Marija apgalvo, ka piedāvājusi kaimiņienei, lai atdod kaķus viņas māsiņai uz fermu: “Bet viņa nedod, sakot, ka viņai pašai pieder tikai viens kaķis, bet pārējos viņa tikai piebaro.” Marija esot aicinājusi kaimiņieni, lai aplūko, cik šausmīgs izskatās dārzs kaķu dēļ. “Kaķiem patīk zeme siltumnīcā, tur ir tīra smiltis. Kaķi izplēsa siltumnīcai visu aizmuguri. Pagājušajā gadā izplēsa visus sānus. Šogad viņu dēļ dabūju pirkt listi pa 70 eiro, ko likt pāri, lai kaķi nevar izplēst, bet siltumnīcas galu vienalga plēš.” Lai gan V.Loginas minči esot sterilizēti, M.Cibule pārliecināta, ka no N.Mališeva kaķiem sterilizēti tikai dažī. “Taču viņš apgalvo, ka viņam ir tikai trīs kaķi,” piebilst M.Cibule.

Sieviete apgalvo, ka siltumnīcā kaķu mēslu dēļ nekas neaug: “Ja mēslus varu nolasīt, tad čuras nevaru salasīt, tās paliek zemē. Visas manas skaistās puķes sapuvušas. Bet cik daudz darba un naudas prasa, lai izaudzētu tos stādus!? Arī pavasarī dārzā visi stādi tiek izrausti. Man mājas apkārtnē sastādīts daudz puķu, nevaru visam apkārt apvilkt žogu. Viņi tāpat lec tam pāri. Nezinu, kur vēl vērsties un ko darīt...”

Procesa ierosināšanai nav pamata

M.Cibule pastāstīja, ka uz savu iesniegumu 9.septembrī no pašvaldības policijas saņēmusi rakstisku atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu. Tajā rakstīts: “Balvu novada pašvaldības policijas vecākais inspektors Ingus Koļcovs konstatēja: 2024. gada 20.augustā saņemts no VP LRP Ziemeļlatgales iecirkņa pārsūtīts Marijas Cibules iesniegums, kas pieņemts 2024.gada 16.augustā, ka M.Cibules dārzus, siltumnīcas un puķu dobes regulāri sabojā kaimiņienei Virginijai Loginai piederošie kaķi. Veicot iesniegumā minētās informācijas pārbaudi, konstatēju, ka Virginijai Loginai pieder viens kaķis, kurš ir sterilizēts, kā arī trīs pagalmā esošie bezsaimnieka kaķi, kurus viņa piebaro, ir sterilizēti, tātad MK noteikumi Nr.411 izdoti 2024.gada 25.jūnijā “Mājas (istabas) dzīvnieku labturības un aizsardzības noteikumi” nav pārkāpti, tāpēc pieņemu lēmumu atteikt uzsākt administratīvo pārkāpuma procesu, pamatojoties uz Administratīvā atbildības likuma 119.panta pirmās daļas pirmo punktu.”

M.Cibules kaimiņiene V.Logina sarunā ar žurnālisti apgalvoja, ka viņai tiešām pieder tīki viens sterilizēts kaķis, bet pārējie, kurus piebaro, arī esot sterilizēti. Savukārt M.Cibule esot cilvēks, kurš vienmēr meklē kašķi un viņai vienkārši nepatīk dzīvnieki. Savukārt N.Mališevs pastāstīja, ka viņam pieder trīs kaķi un tie ir sterilizēti. Kā panākt, lai minči nenokārtojas Marijas dārzā, viņš nezina: “Ko tad man – kaķi pie saītiņas pastaigā vadāt? Viņa pat ir draudējusi nosist manu kaķeni.”

Pašvaldības policijas priekšniece R.Kravale skaidro, ka likuma burts šajā gadījumā ir ievērots un neko daudz vairāk policija palīdzēt nevar: “Likumīga pamata kaut ko darīt ar šiem kaķiem nav. M.Cibulei tika izskaidrots, ka par radīto zaudējumu piedziņu viņa var vērsties tiesā.” R.Kravale pastāstīja, ka šo problēmu pārrunāja ar V.Loginu, taču visi

Skandāla vaininieki. Brīdī, kad žurnālisti ciemojās “Rotu mājā-1”, nenojaušot par lielo drāmu, ko izraisījuši, pagalmā saulītē sildījās trīs murrātāji.

Apskādē siltumnīcu. M.Cibule apgalvo, ka šo siltumnīcas plēvi saplēsuši kaķi, lai varētu nākt te nokārtoties.

viņas kaķi ir sterilizēti un, atbilstoši saistošajiem noteikumiem, šie dzīvnieki drīkst brīvi pārvietoties daudzdzīvokļu māju teritorijā, ja ir sterilizēti.

Kur kaķi paliks ziemā?

Pašvaldības policijas priekšniece R.Kravale atklāj, ka primārais šī brīža uzdevums ir ierobežot bezsaimnieka kaķu populāciju novada teritorijā, neļaujot viņiem vairoties. Šajā ziņā lielu atbalstu sniedz biedrība “Ķepu draugs”, kas piešķir līdzekļus bezsaimnieku kaķu sterilizācijai. Šobrīd biedrība atvēlējusi līdzekļus 20 kaķu sterilizācijai, un tie tiek izmantoti Balvu pensionāta kaķu populācijas ierobežošanai.

Otra problēma, ar ko balvenieši vērsās pie pašvaldības policijas, ir raizes, kas ar šiem kaķiem notiks ziemā. Šobrīd tādas raizes pauduši Ezera ielas 16. mājas iedzīvotāji, kur pie šķūnišiem izveidojusies kaķu kolonija. “Piesaistot šīs mājas vecāko Rudīti Ziemeli, tur sāka programmas “Izķer, sterilizē un atgriez ierastajā vidē” īstenošana. Šāda programma aktīvi sāka arī Balvu pensionātā. Pateicoties pilsētas aktīvistiem, šobrīd Balvos šis jautājums ir sakārtots. Piemēram, Ezera ielā 40, kur izveidojusies kaķu kolonija. Pateicoties atsaucīgajiem iedzīvotājiem un aktīvistiem Antrai Ločmelei, minči tika noķerti un sterilizēti. Kopā ar Antru apsekojam arī apkārtni, un viņa apgalvo, ka šeit kaķiem ziemā briesmas nedraud, jo ir daudz maz silti šķūniši, kur ir siens un kaķiem ir, kur sasildīties. Šobrīd viss, ko varam darīt, ir ierobežot minku populāciju, tos sterilizējot. Arī dzīvnieku patversmē “Mežvairogi” dara to pašu – izķer, sterilizē un atlaiž ierastajā vidē. Diemžēl jaunas mājas atrast grūti pat kaķēniem, nerunājot par pieaugušajiem

Kaķa mēsli. M.Cibule stāsta, ka viņas puķu dobes regulāri atrodami kaķu izkārnījumi, bet zeme piesūkusies ar viņu urīnu, tādēļ puķes iznīkst.

kaķiem.” R.Kravale atgādina, ka klaiņojošu dzīvnieku fotogrāfiju ievietošana vietnē “Facebook” nav viņas hobijs: “Vienkārši daru savu darbu pat vairāk, nekā to prasa likums. Un ar “Facebook” palīdzību mums ir izdevies atrast saimniekus daudziem kaķiem.”

Foto - I.Tušinska

Foto - I.Tušinska

Foto - I.Tušinska

Latvieši svešumā

No lauku mājas Rugājos pārceļas uz miera ostu Somijā

Skaidrīte Gugāne

Kur labāk dzīvot – vietā, ko gadu desmitiem esi saucis par savām mājām Latvijā, vai doties uz ārzemēm? Domājams, viennozīmīgas atbildes nebūs, jo katram ir savādāka situācija, apstākļi un mērķi. Un ir labi, ja skaidri zini, ko vēlies, vai arī nebaidies sevi izaicināt, pārbaudot spēkus un prasmes, kas būs nepieciešamas jaunajā dzīvesvietā.

SANITA un AINĀRS BREZINSKI kopā ar jaunāko meitu ELIZABETI par savu dzīvesvietu jau trešo gadu izvēlējušies platības ziņā vienu no lielākajām, bet apdzīvotības ziņā – vienu no visretāk apdzīvotajām Eiropas Savienības valstīm. Un tā ir Somija. Ģimene dzīvo pilsētiņā ar skaistu nosaukumu – Turku, kas ir ne vien trešā lielākā, bet arī senākā pilsēta Somijā, atrodas valsts dienvidu daļā un bagāta ar ūdeņiem. Turp viņi aizbrauca no iekoptas lauku mājas Rugājos, Balvu novadā, kas viņiem joprojām arī pieder, tiek apkopta un uzturēta.

“Kad Elizabete pabeidza Balvu Mākslas skolu un 8.klasi Rugāju vidusskolā, visa ģimene devāmies uz Somiju. Pirms tam, protams, tur ciemojāmies, – vīrs kuģu būvē Somijā strādā jau vairākus gadus. Arī mums ar Elizabeti te iepatīkās – viss tik skaists, kārtīgs,” stāstījumu iesāk Sanita. Pats grūtākais svešā valstī – apgūt valodu, tomēr Sanita un Elizabete bija noskaņotas nopietni, tāpēc Sanita izgāja visu nepieciešamo apmācību – iemācījās valodu un ieguva apstiprinājumu vairāku sertifikātu veidā savam jau tā labajam Latvijas diplomam. Nu viņa strādā savā jomā – medicīnā – veselības centrā par medmāsu. Savukārt Elizabete, lai vispār varētu turpināt iegūt pamatizglītību, pēc pārceļšanās, sākot ar augustu, sāka mācīties skolā, kas sniedz iespēju pastiprināti apgūt tieši somu valodu. “Šajā skolā somu valodu mācījās cilvēki no neskaitāmām pasaules valstīm, bet interesanti tas, ka kopā ar mani mācījās arī kāds latviešu puisis, turklāt hokejists, un latvietis te – tas ir rets gadījums. Mēs klasē bijām kādi 12 audzēkņi,” teic Elizabete. Pēc valsts valodas pamatu apgūšanas nākamajā gadā Elizabete varēja iestāties 9.klasē, ko veiksmīgi arī absolvēja, kārtojot trīs eksāmenus, kā jau visi, gan somu valodā, gan angļu valodā, gan matemātikā. “Mana sapņu profesija ir saistīta ar psiholoģiju, tāpēc pēc 9.klases iestājos Turku amatu institūtā. Te ir jāmācās trīs gadi, līdz ar to iegūšu gan vidējo izglītību, gan profesiju. Mācos visu par veselību. Pēc šīs skolas absolvēšanas, protams, var mācīties tālāk augstskolā,” savus plānus atklāj jauniete.

Ikvienam, kurš ģimeni pazīst, protams, interesē arī nianse par dzīvesvietu. Sarunā uzzinām, ka ģimene dzīvo palielā daudzdzīvokļu namā. Tā ir skaista trīsstāvu ēka, kas atrodas vienlaikus gan samērā nomaļā vietā, jo burtiski turpat – pagalmā – ir mežs jeb parks, kur tiešām var lasīt sēnes un ogas, gan ekonomiski izdevīgā vietā, jo līdz centram ir vien aptuveni četri – pieci kilometri. “Turklāt satiksme šeit ir ļoti laba! Ja sabiedriskā transporta kustību sarakstā ir lasāms, ka autobuss pienāk vai atiet tikos un tikos, tad tas precīzi tā arī ir. Ne ātrāk un ne vēlāk. Un tas ir lieliski, jo cilvēki var saplānot savu laiku, lai nokļūtu nepieciešamajā vietā, un neviens neko nenokavēs kāda cita neizdarības dēļ,” stāsta Sanita. “Tieši tāda pati disciplīna ir arī citās sfērās, kaut vai, piemēram, skolā, kur neviens pat iedomāties nevar, ka kādreiz varētu nokavēt kādu stundu, kā tas ir Latvijā. Tas vienkārši nav pieņemams. Vai arī medicīnā, – ja ir pieraksts pie ārsta, tad uz vizīti ieteicams ierasties pat 5 minūtes ātrāk. Ja nokavēsi, vari aizmirst tajā dienā par iespēju apmeklēt ārstu. Te nekad nav jāsēž garās rindās uz gaidītāju sola. Te cilvēki ciena gan savu, gan citu laiku un rēķinās ar to,” atklāj Sanita.

Turpinot sarunu un atgriežoties pie valodu un izglītības jautājuma, Elizabete pastāsta interesantu faktu: “Mana vecākā māsa Diāna, kura ar ģimeni dzīvo Rīgā, atgādināja man, ka es bērnībā esot ļoti vēlējusies mācīties kopā ar dažādu tautību cilvēkiem. Tagad tas ir piepildījies! Skolā redzu tik ļoti daudz dažādu cilvēku – gan ar lakatiem, gan bez, nerunājot jau par vizuālo izskatu, un tas ir forši!” Jā, arī Somijā skolēniem pusdienas ir par brīvu. “Te skolās var mācīties jebkurā vecumā, un nav svarīgi – tev ir 18, 40 vai 60 gadi. Ja vien vari paiet un tikt līdz skolai, tās durvis vienmēr ir atvērtas,” ar humoru teic Sanita un piebilst: “Tā ir patiesība, jo Somijā, lai dabūtu

darbu, ir jāmācās un jāapgūst konkrēta profesija. Kaut vai tas būtu sētnieks, vai apkopēja, – arī viņiem ir jāmācās, kā un ar kādu slotu vai lupatiņu slaucīt. Profesijas dzīves laikā drīkst mainīt, cik bieži vēlies, bet jāņem vērā, – lai strādātu citā amatā, vispirms būs jāmācās un tas jāapgūst!”

Šobrīd ne Sanitai, kurai ikdienā jāsarunājas ar pacientiem, ne Elizabetei somu valoda grūtības nesagādā. Abas atzīst, ka tagad tas jau šķiet ļoti vienkārši: “Jā, ir somu sarunvaloda un ir “grāmatu” valoda. Mēs šobrīd papildinām zināšanas un mācāmies “grāmatu” valodu jeb runāt literāri pareizi.” Brīvdienās, kā jau visās ģimenēs, arī viņi atpūšas. Elizabetei ļoti patīk apmeklēt bibliotēku, kur viņa priekšroku dod daiļliteratūrai somu valodā. “Bet te, lai cik tas pārsteidzoši arī nebūtu, ir atrodamas grāmatas arī latviešu valodā! Turklāt šī bibliotēka, kas izvietota trīs stāvos, ir neparasta ar to, ka grāmatu, ko vēlies nodot, uzliec uz tādas kā lentas un tad vēro grāmatas ceļu pa to, līdz pie konkrētās nodaļas citā stāvā to paņem darbinieks. Te, protams, ir arī iespēja strādāt pie datoriem, pat spēlēt videospēles ar spēļu konsolēm,” teic Elizabete. Jauniete atklāj, ka, atbraucot uz Somiju, mainījusi ne tikai vidi, bet arī domāšanu. Te viņa aktīvi sporto, apmeklē sporta zāli, uz 5 kilometrus attālo skolu no rītiem iet kājām, labos laikaapstākļos labprāt dodas izbraucienos ar velosipēdu. “Te riteņbraukšana vispār ir ļoti iecienīta, jo visur ir paredzēti celiņi ne tikai gājējiem, bet arī velosipēdistiem. Piemēram, mēs varam apsēsties uz velosipēda un aizbraukt kaut vai līdz Helsinkiem. Te nav tā, ka pēc pārsimts metriem vai, labākajā gadījumā, pāris kilometriem veloceliņš beigsies, kas turklāt ir ideāli gluds – ne tā kā Rīgā, kur bedre uz bedres. Te var droši nūjot, doties pastaigās ar suņiem, bet mājdzīvnieks obligāti jāved pavadā. Visur ir izbūvēta infrastruktūra, viss ir kārtīgs un sakopts,” iestarpina Sanita. Viņa, runājot par vidi, akcentē vietējo mentalitāti. “Somi ir ļoti atturīgi un noslēgti. Lai ar kādu vietējo sadraudzētos, paies ļoti ilgs laiks, un tas visdrīzāk nav ne pusgads, ne arī gads. Bet mēs te neesam vieni, – tepat dzīvo arī dēls ar ģimeni. Turklāt drīzumā atkal dosimies uz Latviju un apciemosim savus mīļos,” teic Sanita un Elizabete.

Foto - no personīgā arhīva

Grieķijā, Korfu. Brezinsku ģimenes viens no mīlākajiem hobijiem ir ceļošana. Grieķijā viņi bijuši jau vairākkārt, tāpat kā citās tālās zemēs, tomēr šī gada jūnijā bija pirmā reize, kad ģimene ceļojumā devās šādā sastāvā – tētis Ainārs, mamma Sanita un meita Elizabete.

Foto - no personīgā arhīva

Lasot meža veltes Somijā. Jā, jā, šīs skaistās beciņas Elizabete kopā ar ģimeni var lasīt turpat, pie savas mājas jaunajā dzīvesvietā. “No dzīvokļa ārā var iziet kaut vai čībās, ja ir sauss, un salasīt sēnes un ogas. Koki un dažādas dabas veltes aug tepat – gandrīz zem logiem,” teic Sanita. Ģimene priecājas par iespēju Somijā dzīvot tik tuvu dabai, vērot putnus un vāveres, un vienlaikus būt rokasstiepiena attālumā jeb dažu minūšu braucienā no pilsētas centra.

Kopā ar draugiem. Elizabete (foto – no kreisās), viesojoties Latvijā, vienmēr apciemo gan māsu Diānu un viņas ģimeni Rīgā, gan mīlo vecmāmiņu Antoņinu, kura dzīvo Balvos. Bet visvairāk jauniete ir priecīga satikt un pavadīt laiku ar saviem skolas laika draugiem (foto) no Rugājiem – Aleksi, Dairi, Matisu un Gerdu. “Gaidiet, es atkal drīz jūs visus apciemšu!” sveicienus sūta Elizabete.

Foto - no personīgā arhīva

Starptautiskā jauniešu apmaiņa

Mācās cienīt citas kultūras un lepoties ar savējo

Foto - no personīgā arhīva

Kopā esam spēcīgi. Iepazīstot citu pasaules tautu kultūras un tradīcijas, jaunieši kļūst atvērtāki un pieņemošāki pret atšķirīgo.

Irēna Tušinska

Laiku no 3. līdz 13. septembrim seši Balvu novada jaunieši kopā ar jaunatnes darbinieci Žaklinu Orlovsku pavadīja Armēnijas pilsētā Gyumri, kur kopā ar Armēnijas, Gruzijas un Francijas jauniešiem apguva citu tautu kultūras īpatnības, kā arī pastāstīja par latviešu tradīcijām un kultūras mantojumu, tādējādi veicinot savstarpēju sapratni, cieņu pret dažādām kultūrām un solidaritāti pasaules globalizētajā vidē.

Jauniešu apmaiņas laikā dalībnieki iesaistījās daudzveidīgās aktivitātēs, kas sekmēja sadarbību starp trim valstīm un to kultūrām. "Pirmajās dienās pēc iepazīšanās spēlēm notika komandas saliedēšanas nodarbības, veidojot grupas vienotību. Īpaši nozīmīga bija muzikālā daļa, kurā katras valsts pārstāvis prezentēja savas tradicionālās dziesmas un muzikālos priekšnesumus, izceļot kultūru daudzveidību," stāsta jaunatnes darbiniece Ž.Orlovskā.

Abu valstu pārstāvji piedalījās arī interaktīvās diskusijās, apspriežot, kā mūzika, deja un ēdiens var kļūt par tiltu starp kultūrām. Jaunieši izzināja trīs valstu svētku tradīcijas, piedalījās kulinārijas meistarklasēs, mācoties pagatavot citu tautu tradicionālos ēdienus. Balvu novada jaunieši organizēja Latvijas kultūras vakaru, kurā prezentēja savas valsts iecienītākos ēdienus – kartupeļu pankūkas, maizes zupu, mājās sietu sieru, medu un citus gardumus, kā arī demonstrēja latviešu tradīcijas un spēles. "Viens no svarīgākajiem šīs apmaiņas mērķiem bija veidot izpratni par kultūras atšķirībām un līdzībām. Jaunieši ne tikai iepazīna citu tautu kultūras, bet arī aktīvi piedalījās diskusijās, dalījās ar viedokļiem un pieredzēm par to, kā cilvēki svin svētkus pie mums," stāsta Ž.Orlovskā.

Balvu novada jaunieši devās arī izzinošās ekskursijās un piedalījās kultūras pasākumos. Interesantas bija pilsētas tūres, kurās viņi iepazīna Gyumri vēsturi un kultūras mantojumu. "Savukārt noslēdzošajās dienās izstrādājām plānu turpmākajam darbam, lai nodrošinātu aktivitātes un pieredzes nodošanu citiem jauniešiem Latvijā," skaidro Ž.Orlovskā. Viņa pārliecināta, ka ārzemēs gūtā pieredze mūsu jauniešiem sniedza unikālu iespēju attīstīt starpkultūru komunikācijas prasmes, veicināja pašizaugsmi un radīja jaunas draudzības starp dažādu valstu dalībniekiem. Šī cīmošanās reize Armēnijā sekmēja jauniešu izpratni par pasaules daudzveidību, kā arī uzlaboja viņu angļu valodas zināšanas.

Viļakas vidusskolas 12.klases audzēknim KRISTERAM BABĀNAM tā bija pirmā reize, kad viņš devās uz tik attālu valsti, jo iepriekš bija viesojies tikai Igaunijā un Krievijā. Puišs priecājās par ceļojumā gūto pieredzi, bet īpaši gandarīts par iespēju uzlabot savas angļu valodas prasmes: "Tā bija vienīgā svešvaloda, ar kuras palīdzību varējām sazināties ar pārējiem. Angļu valoda bija mana ikdienas desmit dienu garumā. Uzlaboju ne tikai svešvalodas zināšanas, bet arī komunikācijas prasmes." Tāpat Kristers paguva izveidot

Foto - no personīgā arhīva

Saglabās viskaistākās atmiņas. Kalnu ieskautā Armēnijas pilsēta Gyumri Balvu novada jauniešiem paliks atmiņā kā vieta, kur dzīvo sirsniņi, viesmīļīgi un jautri cilvēki.

ciešāku draudzību ar divām armēņu meitenēm un cer viņas sagaidīt ciemos Latvijā. Puišs apgalvo, ka labprāt šādā jauniešu apmaiņā piedalītos vēlreiz: "Tā bija nebijusi pieredze un satraukums. Bija patiesi forši." Viņš ieteiktu arī citiem vienaudžiem nelaist garām tādu izdevību: "Tā ir iespēja aizbraukt un iepazīt citu valsti, neiztērējot daudz naudas, kā arī iegūt jaunu pieredzi un zināšanas. Tādi braucieni ir arī pamācoši, jo to laikā pildām dažādus uzdevumus."

Viļakas vidusskolas 12.klases audzēknei RAIVITAI RAGINSKAI tā bija otrā cīmošanās reize Armēnijā, taču šis brauciens bija papildīts ar citādākām zināšanām un emocijām: "Šoreiz apmaiņas projekta tēma bija veltīta kultūrai. Ieguvām jaunas zināšanas arī par citu tautu ēdieniem, tradīcijām utt." Taujāta par personīgajiem ieguvumiem, ko sniedz jauniešu apmaiņas, Raivita neslēpj, ka galvenie no tiem ir iespēja apskatīt pasauli, kā arī pilnveidot svešvalodas zināšanas. Ar interesi viņa iepazīna ne vien citu tautu kultūras, bet arī nobaudīja latviešiem neierastus ēdienus: "Sevišķi garšoja gruzīnu ēdiens hačapuri. Paņēmu recepti un noteikti izmēģināšu to pagatavot mājās." Savukārt franču ēdienos dominējuši divi produkti – siers un tomāti. "Armēnijas viesmīlība un skaistā daba radīja īpašu atmosfēru, kas padarīja šo pieredzi vēl iespējīgāku," priecājas jaunie. Aizkustinošu pieredzi Armēnijā guva arī LAINE MILAKNE:

"Satiku cilvēkus no Francijas, Armēnijas un Gruzijas, kuri parādīja savas tradīcijas un to, kā viņi svin svētkus, nogaršoju arī citu tautu ēdienus. Tagad ļoti pietrūkst kopīgi pavadīto brīžu, smieklu un sarunu. Šis brauciens ne tikai paplašināja manu redzesloku, bet ļāva arī izveidot patiesas draudzības, kas manā sirdī saglabāsies vēl ilgi."

Foto - no personīgā arhīva

Iepazīstina ar latviešu kulinārajām tradīcijām. Balvu novada pārstāvji ne vien nogaršoja armēņu, gruzīnu un franču tautu iecienītākos ēdienus, bet arī iepazīstināja ar maltītēm, ko iemīļojuši latvieši. Protams, neizpalika arī tradicionālās kartupeļu pankūkas.

*Sākums 1.lpp.

Vīta, kur veidojas Bolvu nūvoda

21.septembrī “Upītes uobeļduorz” apliecināja, ka vēl arvien ir vienīgais festivāls, kas katru gadu pulcē latgaliešu literātus un mūziķus, iepazīstinot gan ar jauniem vārdiem latgaliešu kultūrā, gan aicinot latgaliešu mūziku un literatūru atklāt ikvienam interesentam.

Laires kreklīšs. Izstādē apskatāms mākslinieces Lienītes Slišānes darinātais “Laires kreklīšs Nr. 1”. Viņa atklāj: “Izstāde “Vīta” ir par personīgu, attālinātu, netiešu, pastarpinātu, idejisku satikšanos MOMENTĀ, APSTĀKLĪ, STĀVOKLĪ, TELPĀ, VIRSMĀ, STATUSĀ – manā VIETĀ, Jūsu VIETĀ. Mūsu VIETĀ. Par satikšanos manā sērošanas procesā.”

Sumina kultūras darbiniekus. Balvu novada Kultūras pārvaldes Pateicības rakstu saņēmējas Maruta Arule un Aina Biseniece turpina bagātināt mūsu kultūras mantojumu. Maruta šogad svin 20, bet Aina – 25 gadu darba jubileju.

Kāda ir recepte? Skaidrīte Pakalnīte kultūras darbam veltījusi 30 darba gadus. Lūgta atklāt recepti, kā tas izdēvies, viņa smaidot lakoniski pavēstīja: “Neprotu atteikt.”

45+. Silvija Kupriša, spriežot, kā izdēvies būt kopā ar kultūru uz ‘tu’ vairāk nekā 45 gadus, atzina, ka pirmā dabavieta bija kultūras iestāde Balvu pagastā: “Visu laiku vismaz ir dziedāts. Patīk, ka latviešiem visās jomās ir baudāma kultūra.”

Īpašie viesi. Zīmīgi, ka jauniešu koris “Balsis” diriģenta Inta Teterovska vadībā, atklājot festivālu, “Upītes uobeļduorza” himnu dziedāja latgaliski. “Ja netišām esat Rīgā, tad nāciet uz mūsu kori,” aicināja diriģents.

Lai visiem izdodas! Balvu domes deputāte, Izglītības, kultūras un sporta komitejas vadītāja Aija Mežale neslēpa, ka pēdējo gadu laikā kultūras jomu mūspusē skārušas daudzas izmaiņas: “Varbūt ne vienmēr esam visu zinājuši un sadzirdējuši. Neskatoties ne uz ko, kultūra vienmēr būs!”

Ineta Atpile-Jugane. Viņa klātesošajiem prezentēja dzejoli par Upītes festivālu:

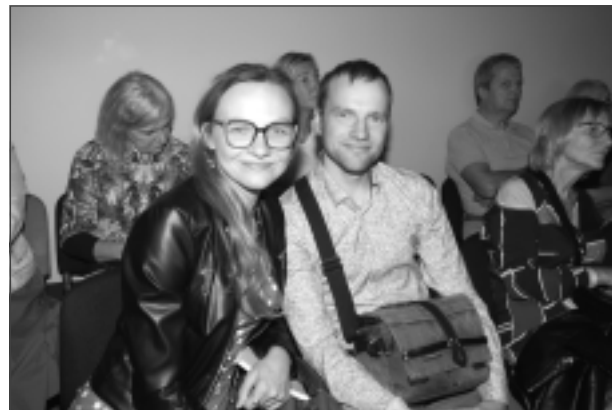
*To niu var raudzēt
Zagt uobulus svešā duorzā.
A itūgod nav uobulu gods... Nu... itūgod nav uobulu gods.”*

Māriete Slišāne. Dzejniece turpina rakstīt, un pārsvarā visi darbi rakstīti latgaliski, jo tā ir viņas dzimtā valoda, kurā runā, domā un dzīvo.

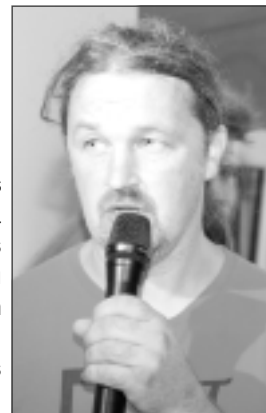
Līvija Liepdruviete. “Cylvākam, kas dzid/ Voi teirumā maizeiti siej./ Nav laika sirdeibu kubulā raudzēt,/ Īnaidu audzēt,” ir pārliecināta dzejniece. Viņa novēl rūpēties par savu valodu, saglabāt un nodot to tālāk nākamajām paaudzēm.

Rasma Svikle. Dzejniece latgaliešiem novēl: “Nūvieleju kotram latgalīšam saglobuot savu latgaliskū identāti i volūdu, i nūdūt tū nuokušajom paaudzem!” un dāvā dzejas rindas:

*“uobeļduorzā pučaini pologi
iz striča tai smuordej
karnej rudiņš.”*

Priecājas par cilvēku atsaucību. Nemateriālās kultūras mantojuma centra “Upīte” direktors Andris Slišāns neslēpa sajūsmu par skatītāju atsaucību. “Noteikti būs gan 24., gan 25. festivāls. Ja būsīm stipri un lepmi par sevi, tad viss izdosies,” viņš uzskata.

unikālis kultūras tāls

Vai patīk, kā Stazdiņš dzied? Guntars Račs atklāja, ka uz Upīti plānoja atbraukt seši mūziķi: “Diemžēl mums ir *kritušie* ar medicīniskām diagnozēm. Atbraucām divatā, bet cināmies, kā velni, par trim.” Viņš kultūras darbiniekus (foto) aicināja izteikt emocijas, – vai patīk, kā Strazdiņš dzied? “Jums mani jāuztver kā varoni, jo ar medicīnisku diagnozi atbraucu,” jokojo paskaidroja mūziķis Edvards Strazdiņš. Tāpat viņš secināja, ka līdz šim cilvēku cieņa bija jānopelna, bet tagad ar salauzto kāju atliek vien uzkāpt uz skatuves: “Skatītājiem paliek manis žēl, – nabaga puisis. Visās lietās ir kaut kas labs. Jūtu, ka gaisā starp kultūras darbiniekiem virmo liels mīlestības gars. Varbūt arī pret mani. Varbūt kādam tas būs pārsteigums, bet, rakstot dziesmas par mīlestību, domāju par meitenēm. Saprotiet, mūsdienās tā ir diezgan reta parādība.”

“Lai paliek lāciņi, zaķi un lellītes, uzliksim šodien dzintara krellītes.” Festivālu kuplināja īpašie viesi Guntars Račs un Edvards Strazdiņš. Viņi mudināja uzlikt dzintara krellītes, lai precinātu omītes, opapus un lellītes. Jāpiebilst, ka G.Račs iepriecināja ar savu dzeju, kā arī atklāja dažādus interesantus stāstus. Piemēram, Baltinavas pusē piedzimis viņa tēvs, bet pieturvietā “Rači” neizpalicis interesants piedzīvojums. “Izkāpjot no mašīnas, vietējais cilvēks man jautāja, – vai tukšā tara ir līdzī? Ātri sapratu, ko tur var dabūt. Es pat iegādājos, bet neesmu atvēris,” jokoja dzejnieks.

Annele Slišāne. Dzejniece visiem vēl: “Sorgojam sovejūs! Mīļojami!” un dāvā dzejoli “Saluopiet dabasus”:

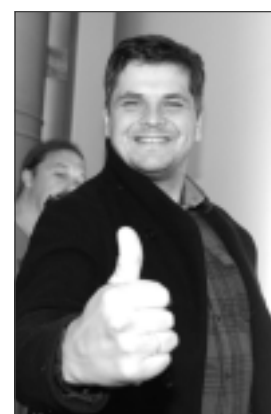
*“Šudin izcepu maizi
Reitu īsem iz pierti
Kuoda byus pareitdina?
Pareitdina nikod nabyus tuoda kuo agruok
Nikod nabyus tuoda kuo seņuok
Bez pīcas tei byus
Ai baili nu meža
I guns
Ai baili nu ļaužu čužūs
Bez laimes tei byus
Ai suopi i bāduom par pasauli
Mīra tai nabyus
Vaira nikod
Luopu dabasus
Jov kurū dinu luopu saplāstūs dabasus
Sadūrtuom rūkuom nu odatu
I pasaļa suopu
Kod beju moza
Laseju
i liku akmiņus kārmanūs
Lai naaizliđuotu.”*

Vinsents Kūkojs. Dziesminieks sprieda, ar ko beidzas dziesmas par sirdi un dvēseli: “Beigu beigās visu sajūt nervu gali.”

Nesēž, rokas klēpī salikuši. Jau naktī no svētdienas uz pirmdienu folkloras kopa “Upīte” izlidoja uz festivālu Dienvidkorejā.

Festivāla fans. Grupas “Dabasus Durovys” solists Amis Slobodžanins lepojas, ka savā muzikanta karjerā izlaidis tikai vienu *uobeļduorzu*. Jāpiebilst, ka ābeļdārza stādīšanas akcijas autore – Ontona Slišāna Upītes kultūrvēstures muzeja vadītāja Ligita Spridzāne – saka: “Upītes uobeļduorzs ir par sakņu sajūtu – par pagātņi, par tagadņi un par nākotņi...”

Anna Rancāne. Viņas pārdomas: “Šķīlbānu pogosta Upīte ir gaismys vīta Latvejis austrumu pīrubežā, i tei gaisma ir ryupeigi audzeita i kūpta, taipat kai Upītes uobeļduorzs, jau nu Ontana Slišāna laika, turpynojujt juo sirds veikumu. Kaidus godus nabeju te bejuse i beju puorsteigta, ka nu piticeiguo lauku kluba Upīte ir palykuse par Eiropys kulturvītu. Un na jau tikai ar kuormu eiroremontu, bet ar augstvierteigu kulturys pīpīļdejumu. Lai uzstuodejums – Upītei – vyslobuokū, palīk i napuorīt!”

E.Gabranova teksts un foto

Ar zināšanām jādalās

Kā pārvarēt bailes no publiskas uzstāšanās?

Zinaida Logina

Informatīvajā dienā, ko Balvu muižā mūsu novada uzņēmējiem rikoja Latvijas investīciju un attīstības aģentūra, zināšanās par veiksmīgu komunikāciju lekcijā “Pārliecinoša publiskā runa” dalījās skatuves runas pedagoģe, Kultūras akadēmijas asociētā profesore un grāmatu autore ZANE DAUDZIŅA.

Ko darīt, ja tev jāuzstājas publiskas priekšā? Piemēram, ja skolā jādeklamē dzejolis, darbā jāprezentē projekts, jālasa referāts, *zimā* jāvada seminārs? Kā pārvarēt bailes no publiskas uzstāšanās? Atbildes Zane Daudziņa uz šiem jautājumiem meklējusi jau vairāk nekā 20 gadus. Pa šo laiku viņai iekrājies ievērojams metodisko paņēmieni kopums, un ar šīm zināšanām ir jādalās. Viņa uzskata: “Jebkuru uzstāšanos var padarīt neaizmirstamu vai vismaz paciešamu. Tā kā pati esmu pārvarējusi neskaitāmus šķēršļus un grūtības, lai runātu droši, daļos pieredzē un zināšanās, kas var palīdzēt arī citiem.” Runas trenere saka, ka ne tikai uz skatuves vai publiskas priekšā, bet arī ikdienā svarīga ir sevis apzināšanās, ir jāpanāk prāta saskaņa ar esošo situāciju un ķermeni. Būtiska nozīme ir arī treniņiem ar sevi. Ieklausīsimies dažās Zanes Daudziņas atziņās.

Labs runātājs ir draudzīgs un ieinteresēts

Kā atšķirt parastu runātāju no šarmanta, harizmātiska runātāja, kurā visi grib klausīties? Pirmkārt, labs runātājs ir analītisks. Viņš vajadzīgo informāciju pasniedz lietišķi, analizē esošo situāciju un atbilstoši tai spēj reaģēt. Momenti, kad runātājam atmiņā rodas tā sauktie baltie plankumi vai melnie caurumi, saistīti ar hipoksiju – patoloģisku stāvokli, kas iestājas, kad stresa situācijās atsevišķiem orgāniem, audiem vai visam organismam trūkst skābekļa, cilvēks elpo sekli un īsi. Domājot, par ko mums jārunā un kas jāpasaka, mēs aizmirstam elpot. Elpai jābūt mierīgai, turklāt ne tikai dziļi jāieelpo, bet vēl svarīgāk ir gari izelpot.

Otrkārt, runātājam auditorijas priekšā jābūt draudzīgam, atvērtam, jāizturas dabiski, vienlaikus jākontrolē situācija – jājūt, ko klausītāji redz, dzird un uztver. Svarīgi neaizmirst būt vērtīgam. Svarīgi ir ne tikai dzirdēt pašam sevi, bet uztvert arī to, kādas zīmes dod sarunu partneris, klausītājs. Ekspresīvs runātājs uzmundrina. Cilvēkiem reizēm ir tendence taupīt savu enerģiju, sakot, – izspiedi sevi kā citronu un ko tad? Nebūs spēka, parādīsies nogurums, bet es to nedrīkstu atļauties, – vēl tik daudz kas jāzēda. Vēlos iedrošināt, ka tad, kad esam nonākuši atbildīgā komunikācijas situācijā, tas tieši otrādi – uzlādē. Droši *šaujiet ārā* savu ekspresiju, – jo vairāk atdosiet, nešaubīgi dabūsiet to atpakaļ! Agrāk labs runātājs bija tas, kurš savu sakāmo izteica valdonīgi, paaugstinātā intonācijā, it kā pavēlošā tonī, radot sajūtu, ka uz tevi kāds raugās no augšas. Tas laiks ir pagājis, – mēs dzīvojam demokrātiskā sabiedrībā, un mūsu komunikācijai ir pilnīgi citi spēles noteikumi. Ja kāds arī vēl tā runā, mēs pamazām sākam viņu necienīt, jo rodas sajūta, ka viņš mūs izmanto savas varas apziņas stiprināšanai, pierādot, ka taisnība ir tikai viņam. Tas otru iedzen stresā, un rezultāts izpaliek. Draudzīga komunikācija ar auditoriju vai savu sadarbības partneri ir labākais ceļš uz rezultāta sasniegšanu, uz ilgtermiņa attiecībām. Pozitīvu rezultātu var panākt arī ar ieinteresētību par sarunas biedru, auditoriju. Ja runātājs ir patiesi ieinteresēts tajā, ko stāsta, no viņa nav iespējams novērsties, tas pievelk un nelaiž vajā. Runājiet tikai par tēmām, ko labi pārzināt!

Lai mērķis ir konkrēts un sasniedzams

Svarīgi zināt, ar kādu mērķi tu ej pie sarunu biedra vai klausītājiem. Jānoformulē skaidrs un konkrēts mērķis, lai tas nav vispārīgs un izplūdis. Jācieta savs un citu laiks. Lai tas notiktu efektīvi, mērķim jābūt pozitīvam. Nekad mērķi nevajag sākt formulēt ar nolieguma vārdu ‘nē’, jo zemapziņa to neakceptēs. Ja mazam bērnam saka, – nekāp pelķē, ko viņš dara? Protams, kāpj, jo nolieguma vārdu mazs bērns vēl neuztver. Zemapziņa visa mūža garumā paliek tāda kā trīsgadīgs bērns. Ja es tagad lūgšu jums kategoriski nedomāt par mērķi ar sarkanu dibenu, kurš lēkā pa zariem, bet par rozā ziloni, kādu ainu jūs uzbursiet? Atcerieties, ka zemapziņa ir ziņkārīga un bērnišķīga, tāpēc pie vārdu ‘nē’ zemapziņa jūs paklupinās. Ja vēlaties ko panākt, sāciet sarunu ar ‘es gribu...’ nevis, piemēram, ‘vēlos jūs informēt...’. Svarīgi, lai

Foto - Z. Logina

Svarīgi zināt apziņas līmeņu tabulu. Šos jautājumus svarīgi atcerēties, ja vēlaties, lai jūsu saruna ar partneri būtu konkrēta un rezultatīva. Ja zina šo sarunas struktūru, jebkura uzstāšanās būs produktīva. Cilvēki vēlas saprast, kas ir runātājs, kāpēc viņš to dara, kāpēc un ko vēlas pateikt.

mērķis ir sasniedzams kādā konkrētā laikā un pārbaudāms, no paša atkarīgs un humāns.

Ceļā uz savstarpēju saprašanu jābūt ne tikai klausīties, bet arī dzirdēt. Pārdomu brīdī starp uztveri un jēgu mēs parasti nosakām savu attieksmi pret citiem, tādējādi nosakot savu reakciju uz to, ko viņi saka. Jāatsakās no otra tiesāšanas. Ja mēs cenšam atteikties no tiesāšanas un attieksmes piešķiršanas savai uztverei, iespējams, mēs sāktu labāk dzirdēt un tādējādi daudz precīzāk uztvertu otra teikto. Jācenšas ieklausīties, kas vieno. Tā var nojaust barjeras, kas komunikācijas partnerus attālina un šķir. Aristotelis ir teicis, ka “mūs veido tas, ko darām atkārtoti. Tas nozīmē, ka izcilība nav stāvoklis, bet gan ieradums”.

Kas ir pārliecinoša publiskā runa? Par veiksmīgu komunikāciju ar sadarbības partneriem Balvu uzņēmējiem pastāstīja skatuves runas pedagoģe Zane Daudziņa.

Foto - Z. Logina

Pieredze

Psihologa ENDIJA MOLINSKA (portāls “Psychologies”) pieredze liecina, ka cilvēki pietiekami viegli tiek galā ar bailēm uzstāties publiski, ja seko šiem soļiem.

1. Uzstādi konkrētus mērķus!

Kad tu zini, ko vajag izdarīt, īstenot iecerēto ir vieglāk. Sāc ar mazumiņu. Piemēram, uzstādi mērķi dažos vārdos izteikt savas domas sapulcē. Nākamajā reizē mērķim jābūt nedaudz sarežģītākam, piemēram, izteikt savas domas divas reizes.

2. Rūpīgi gatavojies runāt!

Jo labāk tu sagatavosies, jo vieglāk būs uzstāties. Palūd organizatoriem pasākuma materiālus vai uzzini notikuma plānu no vadītāja. Ja ir iespēja, piedalies pasākuma sagatavošanas norisē. Sastādi uzstāšanās plānu un uzraksti pirmos teikumus.

3. Sastādi sarakstu ar tēmām, kuras labi pārzini!

Iesaistīties jautājumu apspriešanā, kurus tu labi pārzini, ir vieglāk nekā vienkārši uzturēt sarunu.

4. Izmanto laiku notikumā racionāli!

Apspried ar pazīstamajiem dalībniekiem jautājumus, kuros esi kompetents. Nākamajā reizē mērķim jābūt nedaudz sarežģītākam, piemēram, izteikt savas domas divas reizes.

5. Centies būt pārliecinošs, neskatoties ne uz ko!

Vairies no vārdiem, kuri mazina tavu zināšanu nozīmi. Nesaki: “Es to ne īpaši labi pārzinu. Iespējams, šis jautājums jums liksies muļķīgs...”

6. Atceries celt roku!

Diskusijas skaļumā savu balsi var nesadzirdēt. Bet pacelta roka ir veids, kā pavēstīt: “Es vēlos izteikties nākamais” vai “Man ir, ko piebilst.”

7. Nedomā par iespaidu, kuru atstāj!

Mēģini pievērst uzmanību svarīgajam un neuztraukties par to, ko domā par tevi apkārtējie.

Kas notiek Latvijā?

Neatbilstoši un neekonomiski izlietoti trīs miljoni eiro

Zemkopības ministrija, veicot 3,1 milj. eiro ieguldījumu elektroautomobiļu uzlādes staciju tīkla izveidē, nav rīkojusies atbilstoši saviem attīstības plāniem un jēgpilni, secināts Valsts kontroles revīzijā. Izveidotais elektroautomobiļu uzlādes staciju tīkls neatbilst ministrijas autoparka esošajām un nākotnes vajadzībām, arī tajā uzstādītās uzlādes iekārtas neatbilst attiecīgajās vietās pieejamajām tehniskajām iespējām.

ĪSUMĀ:

♦ Zemkopības ministrija izsludināja iepirkumu, nenosakot ne apkalpojamo elektroautomobiļu parku un tā dinamiku, ne nepieciešamo uzlādes punktu skaitu un atrašanās vietas. Uzlādes staciju tīkla plāna izstrāde bija viens no iepirkuma pasūtījumiem, bet uzlādes iekārtu tehniskie parametri bija jau noteikti iepirkuma nolikumā.

♦ Zemkopības ministrijas elektroautomobiļu uzlādes staciju tīkls ir izveidots, ne tikai izvēloties neatbilstošu tehnisko risinājumu, bet arī izvēlētais risinājums nav īstenots tā, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu izlietojumu.

♦ Aizbūdinoties ar nepieciešamību izveidot elektroautomobiļu uzlādes staciju tīklu līdz 2022.gada beigām, Zemkopības ministrija iegādājās nevis iepirkumā piedāvātās un vispārīgās vienošanās dokumentācijā apstiprinātās uzlādes iekārtas, bet cita ražotāja un citas jaudas iekārtas. Ministrija jau 2022.gadā samaksāja apmēram 80% no atvēlētajiem līdzekļiem, bet pirmās uzlādes stacijas ekspluatācijā tika nodotas tikai 2023.gada rudenī.

“Revīzijā secinām, ka iepriekš neplānotais un par 2022.gadā no valsts budžeta piešķirto 3,1 milj. eiro izveidotais Zemkopības ministrijas elektroautomobiļu uzlādes tīkls ar 52 uzlādes iekārtām (60 kW) neatbilst ministrijas esošajām un perspektīvajām vajadzībām un tehniskajām iespējām – tas ir par lielu. Turklāt izveidots, samaksājot salīdzinoši dārgu cenu par uzlādes iekārtām. Izprotam Zemkopības ministrijas vēlmi iet *Zaļā kursa* virzienā, bet revīzijā konstatētais liecina, ka šajā gadījumā *Zaļais kurss* drīzāk ir izmantots kā aizsargs nepamatotai un izšķērdīgai valsts budžeta līdzekļu izlietošanai,” norāda Valsts kontroles padomes locekle Inga Vilka.

Zemkopības ministrijas elektroautomobiļu uzlādes staciju tīkls ar 52 uzlādes iekārtām 42 uzlādes punktos ir izveidots, izvēloties vajadzībām neatbilstošu tehnisko risinājumu. Revīzijā secināts, ka iepirkuma komisijas izvēlētais elektroautomobiļu risinājums – uzstādīt tikai lieljaudas (vairāk nekā 22 kW) elektroautomobiļu uzlādes iekārtas – neatbilst valsts politikas plānošanas dokumentos noteiktajam un arī jomas ekspertu praksei. Piemēram, elektroautomobiļu uzlādē iesaistītās valsts kapitālsabiedrības savām vajadzībām uzstāda parastās jaudas uzlādes iekārtas. Kapitālsabiedrības norāda, ka izbūvēt lieljaudas uzlādes stacijas tādām vajadzībām nav ekonomiski pamatoti nepieciešamās jaudas nodrošināšanas un uzturēšanas izmaksu dēļ.

Revīzijā konstatēts, ka iepirkumā nosakot nepamatoti augstas un iepirkuma priekšmetam nesamērīgas prasības pretendentiem, tika ierobežota konkurence. Ar iepirkuma prasībām radītās priekšrocības vienīgajam pretendētājam deva iespēju piedāvāt salīdzinoši augstas cenas gan uzlādes iekārtām, gan materiāliem un darbiem, par ko attiecīgi tika noslēgta vispārīgā vienošanās. Pēc revidentu piesardzīgas aplēses, uzlādes iekārtu sadārdzinājums ir apmēram 600 tūkst. eiro.

Zemkopības ministrija izsludināja iepirkumu, nenosakot ne apkalpojamo elektroautomobiļu parku un tā dinamiku, ne nepieciešamo uzlādes punktu skaitu un atrašanās vietas. Uzlādes staciju tīkla plāna izstrāde bija viens no iepirkuma pasūtījumiem. Zemkopības ministrija akceptēja uzlādes staciju tīkla plānu, kurā noteikti arī tādi uzlādes punkti, kas neatbilst iepirkuma ietvaros izstrādātās metodikas kritērijiem par elektrotīkla jaudas rezervi.

Zemkopības ministrija iegādājās nevis iepirkumā piedāvātās un vispārīgās vienošanās dokumentācijā apstiprinātās uzlādes iekārtas, bet cita ražotāja un citas jaudas iekārtas. Ministrija jau 2022.gadā samaksāja apmēram 80% no atvēlētajiem līdzekļiem, bet pirmās uzlādes stacijas ekspluatācijā tika nodotas tikai 2023.gada rudenī.

Balvos, Bērzpils ielā 62. Uzlādes punkts ekspluatācijā nodots 2023.gada 30.novembrī; izbūve izmaksāja EUR 57 925. Veikto uzlāžu apjoms uz 30.06.2024 – 0.

vātās un vispārīgās vienošanās dokumentācijā apstiprinātās Spānijas uzņēmuma uzlādes iekārtas, bet gan Polijas uzņēmuma iekārtas ar citu jaudu. Lai gan 2022.gadā Zemkopības ministrijas resora autoparkā bija tikai seši elektroautomobiļi, ministrija iekārtu maiņu pamatoja ar nepieciešamību pabeigt elektroautomobiļu uzlādes staciju tīkla izveidi līdz 2022.gada beigām. Jau 2022.gadā Zemkopības ministrija samaksāja komersantam 2,4 milj. eiro jeb apmēram 80% no atvēlētajiem līdzekļiem, bet tikai 2023.gada rudenī ekspluatācijā nodoti pirmie uzlādes punkti un tikai 2024. gada jūlijā tīkls ar visām 52 uzlādes stacijām pabeigts.

2024.gada augusta vidū joprojām vairāk nekā puse izbūvēto uzlādes staciju stāv neizmantotas, uzlādes ir veiktas tikai 15 vietās. Tikai dažos uzlādes punktos elektrotīkla jauda ir tāda, ka uzstādītās iekārtas varētu darboties ar pilnu jaudu, un tikai vienā uzlādes punktā uzlādes iekārtas nokonfigurētas uz maksimālo jaudu. Gandrīz vienīgais uzlādes staciju lietotājs ir Pārtilikas un veterinārais dienests (92% no visām uzlādēm). “Izmaksu un vajadzību apmēru izpratnei varam sniegt dažus piemērus. Pēc revidentu aprēķiniem, uzlādes punkta pie Zemkopības ministrijas ēkas, kas nodots ekspluatācijā 2023.gada rudenī, periodā līdz 2024.gada vidum astoņu iekārtu kopējās amortizācijas izmaksas, attiecinot tās uz faktiski veiktajām uzlādēm, bija 337 eiro uz 100 km. Uzlādes stacijā Kraujas ielā, Rīgā, 60 kW iekārta nokonfigurēta darbam ar 6 kW jaudu, jo adresē nav pieejama lielāka elektrotīkla jaudas rezerve. 18 elektroautomobiļu uzlādes stacijas izveidotas adresēs, kur atrodas Valsts meža dienesta struktūrvienības, bet tās vispār nav izmantojušas uzstādītās uzlādes iekārtas,” skaidro Valsts kontroles padomes locekle Inga Vilka.

Piemērojot citu valsts kapitālsabiedrību praksi un uzstā-

dot savām vajadzībām parastās jaudas uzlādes iekārtas, Zemkopības ministrija varēja iekonomēt vismaz 2,7 milj. eiro valsts budžeta līdzekļu. Revidentu ieskatā, uzstādot parastās jaudas iekārtas un izlietojot apmēram 278 tūkst. eiro, varēja ietaupīt budžeta līdzekļus vai arī par šiem līdzekļiem iegādāties līdz 60 jauniem elektroautomobiļiem. Zemkopības ministrija varēja arī uzticēt elektroautomobiļu uzlādes staciju tīkla izbūvi profesionāļiem, iznomājot tiem zemes platības nepieciešamajās adresēs. Šāda pieeja sniegtu iespēju gan nodrošināt elektroautomobiļu uzlādi, gan samazināt izdevumus, gan gūt ienākumus.

“Zemkopības ministrijas vadībai uzņemoties ministrijai neraksturīgu funkciju, ir radusies arī nepieciešamība organizēt iekārtu uzraudzību un norēķinu kārtību. Tas savukārt palielina administratīvo slogu un prasa papildu resursus. Šādi ministrijas vadība ir rīkojusies pretēji saprātīgam valsts pārvaldes attīstības virzienam,” uzsver Valsts kontroles padomes locekle Inga Vilka.

Valsts kontrole vērs arī Ministru kabineta uzmanību, ka nebūtu pieļaujama valsts budžeta līdzekļu piešķiršana ministrijām neplānotiem, nepamatotiem, nesagatavotiem un ar ministrijas pamatdarbību nesaistītiem pasākumiem.

Zemkopības ministrija atbilstoši tiesību aktos noteiktajai kārtībai iesniedza 2022.gada prioritāro pasākumu pieteikumu. Tajā nebija prioritārā pasākuma, kas saistīts ar elektroautomobiļu uzlādes staciju tīkla izveidi. Līdzekļi piešķirti valdību veidojošo partiju pārstāvju diskusiju rezultātā. Elektroautomobiļu uzlādes staciju tīkla izbūve nebija paredzēta ne Zemkopības ministrijas darbības stratēģijā, ne ikgadējos darba plānos, un 2022.gada valsts budžeta likumā un paskaidrojumos informācija atklāta tā, ka nav konstatējams šāds Zemkopības ministrijas nodoms.

Valsts kontrole par tiesību aktu prasībām neatbilstošu un neekonomisku valsts budžeta līdzekļu izlietošanu Zemkopības ministrijā informēs kompetentās institūcijas, lai tās veiktu Zemkopības ministrijas amatpersonu un darbinieku atbildības izvērtēšanu.

✓ Katrā uzlādes punktā ir uzstādīta vismaz viena ceļa zīme, kuras materiālu un uzstādīšanas maksa ir EUR 991. Valsts kontroles revidenti revīzijas laikā no tirgus dalībniekiem ieguva informāciju par šī brīža cenām šādām ceļa zīmēm un to uzstādīšanai – cena vienai ir 491 eiro ierokot vai 655 eiro ar betona puslodi.

Uzdod izvērtēt amatpersonu atbildību

Zemkopības ministrs ARMANDS KRAUZE pēc Valsts kontroles (VK) revīzijā konstatētajiem pārkāpumiem par ZM elektroauto uzlādes staciju tīklu uzdevs ZM izveidot dienesta pārbaudes komisiju. Komisija izvērtēs VK norādītās neatbilstības un pārkāpumus elektroauto uzlādes staciju tīkla izveidē, kā arī pārbaudīs, vai elektroauto uzlādes staciju tīkla izveidē ir ievērotas normatīvā regulējuma prasības. Dienesta pārbaudes termiņš būs viens mēnesis, tās laikā komisija sagatavos un ministram iesniegs slēdzienu par pārkāpumu cēloņiem un kuras amatpersonas par to ir saucamas pie atbildības. Zemkopības ministrs Armands Krauze: “Šo 2021.gadā īstenoto projektu esmu saņēmis mantojumā no iepriekšējā – Nacionālās apvienības – zemkopības ministra. Daļu no tiem izmeklēs atbildīgās iestādes, savukārt es esmu ierosinājis dienesta pārbaudi, lai noskaidrotu, kādi lēmumi tika pieņemti un kā Zemkopības ministrija nonāca pie šāda projekta rezultāta un izmaksām, kā arī to, vai kāds no ministrijas darbiniekiem ir saucams pie disciplināratbildības. Jau šobrīd piedāvājam citām valsts iestādēm izmantot šo uzlādes tīklu. Es rūpīgi iepazīšos ar Valsts kontroles ieteikumiem tālākajām darbībām uzlādes staciju tīkla izmantošanai un pieprasīšu atbildīgajiem darbiniekiem sagatavot priekšlikumus, ko ministrija vēl var darīt, lai šis projekts attaisnotu sevi un sniegtu pēc iespējas lielāku atdevi.”

Lappusi sagatavoja E.Gabranovs

Īsumā

Izsludina konkursu fizikas kabinetu pilnveidei

AS "Latvenergo" sadarbībā ar nodibinājumu "Iespējamā misija" aicina Latvijas vispārējās izglītības iestādes pieteikties atbalsta saņemšanai fizikas kabinetu pilnveidei. Kopējais finansējuma apmērs ir EUR 260 000, kas palīdzēs 20 skolām no visiem Latvijas reģioniem ierīkot modernus fizikas kabinetus. Konkurssam pieteikties var ikviens Latvijas vispārējās izglītības iestāde līdz šī gada 2. oktobrim. 10. oktobrī tiks noskaidroti 20 uzvarētāji, kuri fizikas kabinetu pilnveidei varēs saņemt aprīkojumu ER 13 000 vērtībā. Aprīkojumu konkursa kārtībā iegūs katra Latvijas reģiona divas pamatskolas un divas vidusskolas/ģimnāzijas. Papildus iekļauta arī fizikas skolotāju apmācība par aprīkojuma izmantošanu.

Aicina radīt idejas grāmatām

Latvijas Kultūras akadēmija izsludinājusi Latvijas Kultūras kanona konkursu 10.–12. klašu skolēniem "Latvijas Kultūras kanona vērtību stāsts: kā lasīt? kā stāstīt? kā rakstīt?" un aicina meklēt piemērotāko veidu, kā radīt saturiski un vizuāli mūsdienu stāstījumu par kultūras kanona vērtībām grāmatas formātā. Lai pieteiktos konkursam, līdz 15. novembrim ir jānokomplektē komanda trīs skolēnu un viena skolotāja sastāvā un jāaizpilda tiešsaistes pieteikuma forma: <https://ej.uz/kanonakonkurss2024>. Lai godinātu latviešu valodu un grāmatniecību, kā arī aizsāktu Latvijas Nacionālās bibliotēkas 2025. gada pasākumu ciklu par godu pirmajai latviešu valodā iespiestajai grāmatai, šī gada konkursa uzdevumos skolēniem būs jāmeklē grāmatniecības un Latvijas kultūras kanona saskares punkti. Šī gada konkursā jaunieši pievērsīs uzmanību tam, cik atšķirīgi Latvijas kultūras kanona vērtības uztver un interpretē to nozīmi dažādas Latvijas sabiedrības grupas, kopienas un indivīdi. Konkursa finālā skolēni radīs un prezentēs inovatīvus un oriģinālus prototipus grāmatai, kura nes kādai iedzīvotāju grupai nozīmīgu vēstījumu par Latvijas kultūras kanonā iekļauto vērtību vai vērtībām.

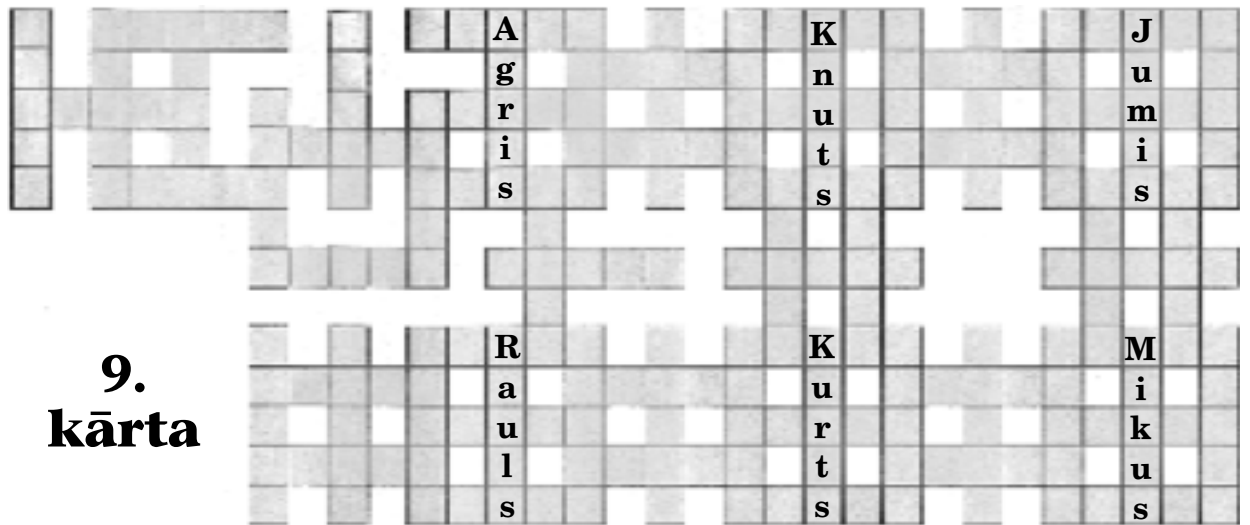
Konkursa pirmā kārtā Latvijas reģionos notiks no 25. līdz 29. novembrim, un tajā skolēnu komanda skolotāja vadībā izpēta Kultūras kanonā iekļautās kultūras vērtības, atlasa vienu vai vairākas sev būtiskākās no tām un izvēlas kādu Latvijas iedzīvotāju grupu vai kopienu, kuru gribētu iepazīstināt ar šīm vērtībām. Skolēnu uzdevums ir izpētīt šīs grupas pašreizējās zināšanas, izpratni un attieksmi pret izvēlētajām kultūras kanona vērtībām. Nākamais solis ir attīstīt ideju par konkrētai iedzīvotāju grupai vai kopienai paredzētas grāmatas izveidi – izstrādāt piedāvājumu par grāmatas saturiskajiem un vizuālajiem (attēliem, reprodukcijām, fotogrāfijām, zīmējumiem u.tml.) elementiem. Gatavojoties konkursa pirmajai kārtai, skolēnu komandas sagatavo prezentāciju, kurā izklāsta, kā izpildīti uzdevumi, un pamato nepieciešamību konkrēto iedzīvotāju grupu vai kopienu iepazīstināt ar izvēlētajām kultūras kanona vērtībām. Svarīgi, lai komandas varētu pamatot, kā iecerētais grāmatas formāts palīdzēs iepazīt un interpretēt tajā iekļauto stāstu par kultūras kanona vērtībām. 21. oktobrī plkst. 16.00 tiešsaistē norisināsies informatīvs seminārs skolotājiem par konkursa uzdevumu un nolikumu, kurā konkursa organizatori sniegs atbildes uz dalībnieku jautājumiem. Otrajā kārtā, kas norisināsies 2025. gada 17. janvārī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, konkursa rīkotāji kopā ar kultūras un radošā sektora profesionāļiem, tostarp grāmatizdevējiem, māksliniekiem, radoša teksta autoriem, kā arī kultūras mantojuma speciālistiem dalīsies pieredzē par grāmatu izdošanas mākslinieciskajiem, dizaina, satura un izdevējdarbības aspektiem. Tiks apzinātas arī jauno tehnoloģiju iespējas grāmatniecībā, kas ļauj rast ilgtspējīgākus kultūras vērtību saglabāšanas un aizsardzības risinājumus. Radošais seminārs paredzēts, lai uzlabotu fināla uzdevuma izpildei nepieciešamās prasmes un kompetenci. Skolotāji saņems sertifikātus par dalību seminārā. Konkursa trešā kārtā (fināls) notiks 2025. gada 14. martā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

Izveido pastāvīgu konsultatīvo tālrūni

Latvijas Apdrošinātāju asociācija (LAA) ir nolēmusi krīzes konsultatīvo tālrūni pārveidot par pastāvīgu risinājumu klientu informēšanas un tiesību aizstāvības uzlabošanai. Tādēļ turpmāk LAA darba dienās no plkst. 9.00 līdz 17.00 darbosies klientu konsultatīvais telefons 67360898, pa kuru būs iespējams saņemt vispārējas konsultācijas par apdrošināšanas pakalpojumiem Latvijā.

Maģiskie vārdi

Uzdevums: visus maģiskos vārdus ierakstīt krustvārdu mīklai līdzīgā tabulā. Uzvarētāju gaida pārsteiguma balva.

9. kārtā

Alnis - asinu - attīt - ausis - āksts - baisi - divus - garie - gurķi - eseja - iesāk - iesit - Ināra - Inese - Irēna - jauka - jauna - kaktā - kārsi - laime - lampa - lapas - laipo - maigs - mapes - manta - masas - mastā - mājas - Māris - medus - melis - mērit - miris - murds - Muris - pērle - piens - plats - rasta - rente - sakas - samts - sauli - sejas - sekss - sekta - sesks - sestā - sierī - sista - sitas - skaļa - sleja - slims - sokas - somas - stabā - stāvs - tauki - taure - tauta - telpa - tūlīt

Jūsu atbildes tiek gaidītas "Vaduguns" redakcijā, Teātra ielā 8, līdz 10. oktobrim.

Maģisko vārdu mīklu atrisināja: I.Homko (Medņeva), L.Krilova, P.Paiders, J.Pošeika, T.Ivanova, G.Amantovs, M.Paidere (Balvi), A.Mičule (Tilža), N.Mantone (Bērzkālnes pagasts).

8.kārtā veiksmē uzsmaidīja MARUTAI PAIDEREI no Balviem. Pēc balvas griezties redakcijā (līdzīgi ņemt personu apliecinošu dokumentu).

Vēriņā acs

Atrodot foto 10 atšķirības, Jums ir iespēja iegūt balvu. Atbildes gaidām līdz 15. oktobrim.

9. kārtā

Iepriekšējai kārtai iesūtītas 24 pareizas atbildes. **Konkursa "Vēriņā acs" 8.kārtā veiksmē uzsmaidīja** GAIDAI JURKAI no Balviem. Pēc balvas griezties redakcijā.

Palauzi galvu

Piedāvājam pašlaik Eiropā populārāko galvas laušanas mīklu, kuru atrisinot, iespējams jūs saņemsiet pārsteiguma balvu. Tukšajos laukumos ielieciet ciparus tā, lai katrā mazajā kvadrātā un visos kopā horizontālajās un vertikālajās rindās nebūtu divu vienādu ciparu. Atbildes gaidām līdz 15. oktobrim.

9. kārtā

	7	8		2	4	5	9	6
2		5			9	7		3
	9			5				
6				8				
	1		4		6		7	
				3				4
				7			6	
4		9	5			2		7
7	2	6	9	4		3	1	

Pareizas atbildes iesūtīja: M.Reibāne, E.Barkāne, V.Mancevičs, M.Sleža, M.Bleive, M.Pretice, Ļ.Baranova, V.Gavrjušenkova, V.Baranovs, I.Dzergača, L.Krilova, A.Ruduks, Z.Pulča, V.Ruduka (Balvi), V.Ločmele (Lazdukalns), A.Mičule (Tilža), N.Mantone (Bērzkālnes pagasts), I.Homko (Medņeva), S.Petrova (Viļaka), J.Urtāns (Rīga), Z.Šulce (Liepāja).

8.kārtā veiksmē uzsmaidīja INGAI DZERGAČAI no Balviem. Pēc balvas griezties redakcijā.

Lappusi sagatavoja E.Gabranovs

Rūpes par bērniem

Superēdieni, kas palīdzēs bērnam sasniegt labākus rezultātus skolā

Skolas gadi ir nozīmīgs bērna attīstības posms, un sabalansēts uzturs būtiski ietekmē ne tikai fizisko veselību, bet arī kognitīvās funkcijas, piemēram, koncentrēšanās spējas, atmiņu, uztveri, uzmanību un lēmumu pieņemšanu, kas veicina panākumus mācībās. Sabalansēta ēdienkarte var kļūt par slepenu palīgu, kas uzlabo bērna sasniegumus un enerģijas līmeni ikdienā. Par to, kādi produkti būtu jāiekļauj bērna uzturā, stāsta farmaceite un uztura speciāliste JEĻIZAVETA KRASIŅNIKOVA.

“Pārdomāts uzturs var palīdzēt uzlabot bērna koncentrēšanās spēju un kognitīvās funkcijas, savukārt neveselīga ēdienkarte var novājināt imunitāti, samazināt fizisko un garīgo veiktspēju, kā arī veicināt nepietiekama vai liekā svara problēmas. Uzturā ļoti nozīmīga ir daudzveidība, lai tiktu saņemtas visas nepieciešamās uzturvielas, kā, piemēram, jods, kura deficīts skar bērnus visā pasaulē un kas ir nepieciešams bērna garīgajai attīstībai. Enerģijas nodrošināšanai svarīga loma ir stabilam glikozes līmenim, kuru palīdz uzturēt regulāras, sabalansētas maltītes. Omega-3 taukskābes un antioksidanti ir svarīgi uzvedības problēmu novēršanai, bet B grupas vitamīni stiprina nervu sistēmu. Zems dzelzs līmenis var radīt koncentrēšanās un mācīšanās grūtības, savukārt olbaltumvielām bagāts uzturs uzlabo koncentrēšanos un atmiņu,” skaidro farmaceite un uztura speciāliste Jeļizaveta Krasīņnikova.

Kuri tad ir superēdieni?

● Zivis

Tas ir viens no būtiskākajiem Omega-3 taukskābju avotiem, kas nodrošina normālu smadzeņu darbību un attīstību. Omega-3 veicina jaunu šūnu veidošanos, kas ir svarīgi nervu sistēmas un sirds veselībai. Šis taukskābes var palīdzēt uzlabot koncentrēšanās spējas, mazināt impulsivitāti un hiperaktivitāti arī bērniem ar uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindromu. Omega-3 taukskābes nodrošina labākas mācīšanās, plānošanas un atmiņas spējas. Farmaceite Jeļizaveta Krasīņnikova iesaka bērnu maltītēs iekļaut zivis, piemēram, lasi, foreli, tunci, siļķes vai sardīnes, kā arī jūras veltes vismaz divas reizes nedēļā. Ja bērniem zivis negaršo, vecākiem jācenšas piedāvāt citus Omega-3 avotus, piemēram, valriekstus, čia sēklas un linsēklas.

● Rieksti

Izcils barības vielu avots, kas nodrošina bērniem nepieciešamo E un B grupas vitamīna devu, kā arī kalciju, dzelzi, cinku, kāliju un magniju, kas veicina augšanu, attīstību un kognitīvās funkcijas. Mandeles, Brazīlijas rieksti, Indijas rieksti, lazdu rieksti, pekanrieksti, ciedru rieksti, pistācijas un valrieksti – kādu no šiem riekstiem ieteicams iekļaut bērna uzturā jau no sešu mēnešu vecuma. Farmaceite brīdina, ka zemesrieksti un lazdu rieksti var izraisīt alerģiskas reakcijas, tāpēc ir svarīgi uzmanīgi sekot līdzi iespējamām alerģijas pazīmēm un konsultēties ar ārstu pirms jaunu riekstu ieviešanas bērna uzturā. Ieteicamā porcija dienā bērniem ir apmēram 30 gramu jeb neliela sauja riekstu.

● Olas

Šis vērtīgais produkts satur visas 9 neaizstājamās aminoskābes, ko organisms pats saražot nespēj. Vienā olā ir aptuveni 6 gramu olbaltumvielu, kas veic vitāli svarīgas funkcijas cilvēka organismā, piemēram, uzlabo koncentrēšanos un atmiņu. Tāpat tās ir bagātīgas ar selēnu, fosforu, B2, B12, A un D vitamīnu, holīnu, biotīnu, lecitīnu un antioksidantiem. Olas ir lielisks brokastu ēdiens, jo nodrošinās enerģiju visas dienas garumā. Lai izvairītos no zarnu trakta infekcijām, olas būtiski pirms ēšanas termiski apstrādāt.

● Graudaugi

Pilngraudi, kas ietver tādas graudaugu sēklas kā kvieši, mieži un rudzi, ir sevišķi uzturvielām bagāti produkti, kas atbalsta daudzas organisma funkcijas. Tie nodrošina organismu ar šķiedrvielām, kas uzlabo gremošanu un sniedz ilgstošu sāta sajūtu, tāpēc tie ir neatņemama bērna ikdienas uztura sastāvdaļa. Pilngraudi satur arī B grupas vitamīnus, piemēram, niacīnu, tiamīnu un folātu, kā arī cinku, magniju un mangānu. Tādi produkti kā kvinoja, pilngraudu

makaroni, pilngraudu maize, auzas, auzu pārslas un brūnie vai savvaļas rīsi ir lieliski piemēroti daudzveidīgām un veselīgām maltītēm. “Euroapteka” farmaceite atgādina, ka ir svarīgi ievērot porciju lielumus, jo, neskatoties uz pozitīvajām īpašībām, pilngraudu produkti ir arī kalorijām bagāti.

● Augļi un dārzeņi

SPKC pētījums* par bērnu uztura paradumiem atklāj, ka Latvijā augļu un dārzeņu patēriņš gan zēniem, gan meitenēm ir nepietiekams. Vidēji tikai katrs piektais pusaudzis Latvijā lieto uzturā augļus un katrs ceturtais – dārzeņus katru dienu. Farmaceite Jeļizaveta Krasīņnikova iesaka vecākiem rādīt piemēru un kopā ar bērniem regulāri ēst dārzeņus: Augļus un dārzeņus ir ieteicams iekļaut katrā ēdienreizē, kopumā patērējot vismaz piecas augļu un dārzeņu porcijas dienā, jo tie nodrošina organismu ar kāliju, folātu, šķiedrvielām, kā arī A, C un K vitamīniem, kas stiprina imunitāti, veicina augšanu un attīstību. Uzturvielām bagātākie dārzeņi ir tumši zaļie, kā brokoļi un spināti, kā arī spilgti sarkanie un oranžie, piemēram, tomāti, ķirbji, saldie kartupeļi un sarkanie pipari. Augļus vislabāk baudīt svaigus, taču arī saldēti vai žāvēti tie būs uzturvielām bagāti. Banāni, āboli, apelsīni, vīnogas, avokado un dažādas ogas būs ideāla uzskoda mācību laikā.

Kādos gadījumos nepieciešami papildu uztura bagātinātāji?

Ideālā gadījumā sabalansēta maltīte ir viss, kas nepieciešams lielākajai daļai bērnu, kam nav veselības traucējumu. Tomēr, ja bērns ir izvēlīgs ēdējs un viņa auguma un svara parametri neatbilst vecumam, uztura bagātinātāji var palīdzēt nodrošināt trūkstošās uzturvielas. Priekšlaicīgi dzimušiem bērniem bieži ir nepieciešams papildu atbalsts, jo viņu ķermeņi vēl nav pilnībā attīstījušies. Bērniem ar hroniskām slimībām, piemēram, astmu vai biežām plaušu infekcijām, uztura bagātinātāji var palīdzēt nodrošināt nepieciešamās barības vielas un atbalstīt imunitāti. Tāpat bērniem ar pārtikas vai piena nepanesību un alerģijām, kas apgrūtina uzturvielu uzņemšanu, uztura bagātinātāji var palīdzēt novērst konkrēto uzturvielu deficītu. Bērniem, kuriem ir veģetāra vai vegāniska diēta, mēdz trūkt dažu būtisku uzturvielu, piemēram, D vai B12 vitamīna, līdz ar to uztura bagātinātāji var palīdzēt papildināt šo vielu trūkumu. Ieteicamais vecums, kad sākt lietot vitamīnu kompleksus, ir no 4 gadu vecuma, tomēr veselības aprūpes speciālisti var ieteikt uzsākt lietošanu agrāk, ņemot vērā bērna individuālās veselības vajadzības.

Mūsdienās pieejamo bērnu vitamīnu formu daudzveidība ievērojami atvieglo vecākiem to iekļaušanu ikdienas uzturā. Vitamīni ir pieejami gan košļājamo pastilu, gan gēla želeju, sirupu un pat gumijas lāciņu formās, padarot to lietošanu ne tikai vienkāršu, bet arī patīkamu bērniem. Īpaši svarīgi ir nodrošināt bērnus ar Omega-3 taukskābēm, kuras iegūt caur uzturu var būt izaicinoši. Talkā var nākt Omega-3 uztura bagātinātāji, kas pieejami ar dažādām garšām, tādējādi nomācot specifisko zivju aromātu. Šādi risinājumi nodrošina, ka nepieciešamie vitamīni un minerālvielas tiek uzņemti regulāri un ar prieku.

Valsts policija informē

Naudas sodu var apmaksāt notikuma vietā ar maksājumu karti

Valsts policija informē, ka naudas sodu par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem, kuru amatpersonas ir fiksējušas un piemērojušas, apturot pārkāpēja transportlīdzekli, ir iespējams apmaksāt turpat notikuma vietā, izmantojot maksājumu karti.

Valsts policijas automašīnās ir uzstādīti POS termināļi, kas sniedz iespēju iedzīvotājiem ērti un ātri apmaksāt piemēroto naudas sodu par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem uzreiz pēc lēmuma pieņemšanas, izmantojot maksājumu karti.

Veikt soda apmaksu ar maksājumu karti iedzīvotāji ir aicināti, lai izvairītos no situācijām, kad apmaksā kļūdains tiek veikta uz citu konta numuru vai arī aizmirst to izdarīt un parāds nonāk pie parādu piedziņniejiem. Tāpat pastāv iespēja, ka, ievadot nepieciešamo informāciju maksājuma mērķi, tiek pieļauta kļūda un maksājums netiek pareizi novirzīts.

Izvēloties apmaksu ar maksājumu karti, iedzīvotāji atvieglo sodu apmaksas procesu, kā arī tas notiek droši un efektīvi. Valsts policija aicina iedzīvotājus arī pašus jautāt likumsargiem par apmaksas veikšanu, izmantojot maksājumu karti.

Valsts policija aicina vadītājus atbildīgi piedalīties satiksmē, ievērot ceļu satiksmes noteikumus, tādējādi izvairīties no pārkāpumiem, kā arī rūpēties par savu un citu ceļu satiksmes dalībnieku drošību.

Informē NVA

Aicina darba devējus pieteikties reģionālās mobilitātes atbalstam

Darba devēji, nodarbinot attālāk dzīvojošus darbiniekus, kuri pirms darba attiecību uzsākšanas Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA) bija reģistrēti bezdarbnieka statusā, un nodrošinot viņiem nokļūšanu no dzīvesvietas līdz darbavietai un atpakaļ vai izmitināšanu darbavietas tuvumā, var saņemt finanšu atbalstu – 10 eiro dienā transporta izdevumu vai telpas ires izmaksu kompensācijai. Atlīdzība tiek izmaksāta darba tiesisko attiecību pirmo četrus mēnešu laikā.

Pieteikties NVA atbalstam reģionālajā mobilitātei aicināti individuālie komersanti un komercsabiedrības. Darba līgumam ar nodarbināto jābūt noslēgtam uz nenoteiktu laiku vai uz laiku, kas nav īsāks par sešiem mēnešiem, un darbinieka darba algai jābūt vismaz valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas apmērā, bet ne lielākai par triju valstī noteikto minimālo mēneša darba algu apmēru.

NVA reģionālās mobilitātes atbalstam darba devējam ir jāpiesakās desmit darba dienu laikā no darba tiesisko attiecību uzsākšanas dienas ar nodarbināto, uz NVA oficiālo e-adresi nosūtot pieteikumu, darbinieka parakstītu apliecinājumu par personas datu apstrādi, darba līguma kopiju, kā arī ires līguma kopiju, ja darba devējs nodrošina darbinieka izmitināšanu.

NVA izvērtēs darba devēja pieteikuma atbilstību reģionālās mobilitātes atbalsta piešķiršanas nosacījumiem. Izvērtējot darba devēja pieteikumu, tostarp tiks ņemts vērā, vai darba devējam nav nodokļu parādu uz pieteikuma iesniegšanas dienu, tai skaitā valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu parādu, kas kopsummā pārsniedz 150 eiro; vai pēdējā gada laikā darba devējs nav būtiski pārkāpis NVA pasākumu īstenošanas nosacījumus; vai darba devējs atbilst *de minimis* atbalsta saņemšanas prasībām; vai uz darba devēju nav attiecināms neviens no Publiskā iepirkuma likuma 42.panta otrās daļas 4., 6. un 14.punktā minētajiem izslēgšanas noteikumiem. Ja lēmums būs pozitīvs, darba devējs tiks aicināts desmit darbdienu laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas slēgt līgumu par mobilitātes atbalstu.

Detalizēta informācija par reģionālās mobilitātes atbalsta pasākuma nosacījumiem un iesniedzamo dokumentu veidlapas pieejamas NVA vietnes sadaļā “Darba devējiem” (<https://www.nva.gov.lv/lv/atbalsts-regionalajai-mobilitatei-darba-devejam>).

Informē Labklājības ministrija

Aicina sociālās uzņēmējdarbības uzsācējus iesniegt pieteikumus biznesa ideju konkursam

Līdz 2024.gada 21.oktobrim Labklājības ministrija aicina sociālās uzņēmējdarbības uzsācējus iesniegt pieteikumus biznesa ideju konkursam.

Konkursa mērķis ir iesaistīt sociālajā uzņēmējdarbībā cilvēkus bez iepriekšējas pieredzes šajā jomā, kā arī noteikt 20 labākos sociālās uzņēmējdarbības uzsācējus, kuri saņems iespēju pieteikties Altum finanšu atbalsta saņemšanai savas biznesa idejas realizēšanai.

Sociālās uzņēmējdarbības ideju konkursā gaidīsim biznesa idejas, kas piedāvā risinājumu dažādām sociālām problēmām, piemēram, sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu nodarbinātība, sociālo pakalpojumu sniegšana, iekļaujošas pilsoniskas sabiedrības veidošana, izglītības veicināšana, atbalsts zinātnei, vides aizsardzība un saglabāšana, dzīvnieku aizsardzība, kultūras daudzveidības nodrošināšana.

Katrs pretendents var iesniegt vienu biznesa ideju, kurā var paredzēt Attīstības finanšu institūcijas Altum finanšu atbalsta (granta) saņemšanu apmērā no 10 līdz 40 tūkstošiem eiro. Granta saņemšanai 10% no kopējā finansējuma pretendents jānodrošina no saviem līdzekļiem. Atbalsta saņemšanas gadījumā pretendents būs jāiegūst Sociālā uzņēmējdarbības statuss, ko Labklājības ministrija piešķir sabiedrībai ar ierobežotu atbildību (SIA), kas atbilst Sociālā uzņēmējdarbības likuma prasībām un īsteno atbalstīto biznesa plānu. Paredzamais termiņš biznesa plāna īstenošanai un rezultātu sasniegšanai – līdz diviem gadiem.

Vairāk informācijas par pieteikumu sagatavošanu un iesniegšanu, ideju konkursa nolikums, pieteikuma veidlapa, pretendenta vērtēšanas kritēriji, kā arī sociālo uzņēmējdarbību regulējošie normatīvie akti ir atrodamā Labklājības ministrijas mājaslapā – www.lm.gov.lv/lv/socialas-uznemejdarbibas-uzsaceju-biznesa-ideju-konkurss-0. Pieteikumu var iesniegt, parakstītu ar drošu elektronisku parakstu, nosūtot uz e-pasta adresi: registracija.su@lm.gov.lv vai caur portālu www.latvija.lv līdz 2024.gada 21.oktobra plkst. 23.59. Jautājumus par pieteikuma sagatavošanu var uzdot, zvanot pa tālruni 64331834 vai rakstot uz e-pasta adresi registracija.su@lm.gov.lv.

Informē Zemkopības ministrija

Lauksaimniecības datu centra uzdevumu izpildi pārņems Lauku atbalsta dienests

Valdība pieņēma Zemkopības ministrijas (ZM) sagatavoto rīkojumu par Lauksaimniecības datu centra (LDC) darbības pārtraukšanu, līdzšinējo LDC funkciju izpildi no 2025. gada 1.janvāra deleģējot Lauku atbalsta dienestam (LAD). Šāds lēmums pieņemts, lai izveidotu vienotu sistēmu, ieviešot vienkāršotu un elastīgu lauksaimniecības nozares uzraudzību, un vienlaikus samazinātu valsts pārvaldes funkciju sadrumstalotību un pārklāšanos.

ZM padotības iestāžu funkciju apvienošana nodrošinās ātrāku informācijas apriti starp iestādēm un privātpersonām, tā uzlabojot un vienkāršojot sabiedrībai sniegtos pakalpojumus un uzlabojot to kvalitāti. Tā kā LAD sastāvā ir deviņas teritoriālās struktūrvienības – reģionālās lauksaimniecības pārvaldes, lauksaimnieki arī turpmāk saņems vajadzīgos pakalpojumus reģionos. LAD pārņems arī iepriekšējo gadu praksi un nodrošinās lauksaimniekiem dzīvnieku apzīmēšanas līdzekļu pasūtīšanu un saņemšanu. Tāpat LAD nodrošinās valsts interešu pārstāvību starptautiskās lauksaimniecības dzīvnieku pārraudzības un novērtēšanas organizācijās – Starptautiskajā dzīvnieku pārraudzības komitejā (ICAR) un Starptautiskajā vaislas buļļu novērtēšanas dienestā (Interbull).

Pārliecinies, vai abonēji Vaduguni

oktobrim, novembrim, decembrim!?

Sēru ziņa

Skumjās paziņojam, ka Aizsauls ceļā devies ilggadējais skolotājs **ANTONS CIRCENIS** 16.07.1932. – 21.09.2024.

Atvadišanās 26.septembrī plkst. 12.00 Viļakas katoļu baznīcā.

Guldīsim Lašku kapos Medņevas pagastā. TUVINIEKI

Cik salts šis rīts,
Klau, vēji staigā,
Un kaut kur izgaisusi
Tēva balss. (S.Sīle)
Skumjā brīdī esam kopā ar
Rolandu un viņa tuviniekiem, tēti JĀNI PLATNIEKU mūžībā pavadot. Draugi

No atmiņām paliek tik starojums maigs

Tā kā liedagā saulrieta pēdas.
Tur, kur tu aiziesi, apstāsies laiks,
Norims sāpes, rūpes un bēdas. (B.Martuževa)

Izsakām līdzjūtību tuviniekiem, mūsu audzinātājam **JĀNIM PLATNIEKAM** aizejot mūžības ceļā. Bijušie audzēkņi Briežuciema pamatskolā

Ne asaru, ne vaida,
tik klusa nopūta,
kad pusnakts stunda
tālam ceļam aizsauc.

Ir noslēdzies laba kolēģa,
matemātikas skolotāja, klases
audzinātāja, mīļa vīra un gādīga
tēva **JĀNA PLATNIEKA** mūžs.
Izsakām patiesu līdzjūtību
dzīvesbiedrei **Anitai Platniecei,**
bērniem **Dinai un Rolandam un**
viņu ģimenēm.
Bijušie darbabadri Briežuciema
pamatskolā

Līdzjūtības

Saņem, labā Zemes māte,
Vienu sirmu māmuli,ti,
Apsedz viņu silti, silti
Savām smilšu villainēm.

Mūsu patiesa līdzjūtība **Ilonai Rizenai ar ģimeni**, pavadot **MĀMIŅU** mūžībā.
Kozuri: Larisa, Jevgenija;
Tatjana Razgulova

Manas mīļās māmuliņas šajā saulē nav,

Zemes māte aukstiem pirkstiem
viņas klēpi skauj,
Nedzied putni, nezied puķes, apkārt
viss ir kluss –
Mana mīļā māmuliņa mūža miegā
dus.

Kad mūža miegā aizmigusi mīļa
māmuliņa, vecmāmiņa, sievasmāte
ZENTA SPRINĢE, vispatiesākā
līdzjūtība **Ilonas Rizenas ģimenei**
un tuviniekiem.
RSAC "Rugāji" kolektīvs

Kā negribas ticēt,
Ka cilvēks var tā –
No gaisas dienas aiziet mūžībā. (Ā.Eļksne)

Izsakām visdziļāko līdzjūtību **Anitai Baugulei ar ģimeni** sakarā ar **VĪRA** nāvi.
Kovgeru ģimene

Mūža vilciens pa gadskārtu slīdēm
Norimis traukties un palicis kluss,
Smilšu kalnā zem dzīvības priedēm
Nu darbi, rūpes un vasaras dus.
Izsakām visdziļāko līdzjūtību **Dinai Dzerkalei,** **TĒVU** mūžības ceļā pavadot.
SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība"

No atmiņām paliek tik starojums maigs

Tā kā liedagā saulrieta pēdas.
Turp, kur tu aiziesi, apstāsies laiks,
Norims sāpes, rūpes un bēdas. (B.Martuževa)

Cik nepielūdzami skarba ir šī rudens
diens, kad priedes klusi šalc atvadu
vārdus, birst sāpju asaras un žēli
raud sveces. Mūsu patiesa līdzjūtība
Dinai Dzerkalei ar ģimeni, tēti,
vectētiņu, vīru, sievastēvu
JĀNI PLATNIEKU mūžības ceļā
pavadot.
BGSA Terapijas nodaļas kolektīvs

Pateicība

Man debesis tagad ir kaijiņa balta...

Šķiet, ka uz pasaules nav tādu vārdu, kas izteiktu
savīļņojumu, ko izjutu, saņemot radu, draugu, bijušo
darba kolēģu un tuvu cilvēku nesavtīgo atbalstu,
labsirdību, palīdzību, kā arī siltos un stiprinošos vārdus,
uz mūžu atvadoties no mīļās meitas

Svetlanas Naumovas.

Īpaša pateicība mājas "Mežābeles" kaimiņiem, Bērziņu
ģimenei, Dainai, Māritei, Vijai, Ritai, Gunvaldim, Valentīnai,
Marutai, Aleksandram, Sarkanei, Garozu ģimenei, Livijai ar ģimeni, Zitai,
Martai, Evai un Sarmītei Smirnovām, Skaidritei K. Vislielākais paldies
kuplajai Ķerānu ģimenei par atbalstu ikdienā.

JEVGENIJA JUDINA

Pārdod

Pārdod skaldītu malku.
Tāl. 26550272.

Skaldīta malka. Cena
40 EUR/berkubā. Piegādes apjoms
līdz 7 berkubiem. Ir sausā.
Tāl. 25543700.

Pārdod skaldītu, pussausu malku.
Tāl. 26314341.

Pārdod lopbarībai: bietes, burkānus,
kartupeļus, graudus. Ar piegādi.
Tāl. 25442582.

Pārdod Latvijā audzētu cūkgaļu.
Piegāde – bezmaksas.
Tāl. 20305564.

Dažādi

No akas līdz mājai iemontē
ūdensvadu, izvada kanalizāciju.
Tāl. 25685918.

Pieved smilti, granti, šķembas.
Tāl. 25685918.

Spiežam, karsējam, iepakojam
ābolu sulu Kubulos.
Tāl. 27004732.

Afiša

28.septembrī plānotais
Mīkeldienas tirgus Rugājos
NENOTIKS!

Pērk

IEPĒRK MAJLOPUS
-AUGSTAS CENAS
-SAMAKSA TŪLĪTĒJA
-ELEKTRONISKIE SVARI
tel. 27777733
www.galasparstrade.lv

Z.s "Strautiņi"
iepērk mājlopus.
Samaksa tūlītēja. Labas cenas.
Tāl. 29411033.

Latviešu uzņēmums pērk
cirsma un mežu zemi.
Tāl. 29418611.

Craftwood pērk meža ipašumus,
cena no 1500-10000 EUR/ha.
Tāl. 26360308.

Indekss
3004

Vaduguns

IZNĀK OTRDIENĀS, PIEKTDIENĀS
IZDEVĒJS
SIA "BALVU VADUGUNS"
Nodokļu maksātāju apliecības Nr.
LV43203002982

REDAKCIJAS ADRESE
TEĀTRA IELĀ 8
BALVOS, LV-4501
NORĒĶINU KONTS
A.S. SEB BANKA
Nr. LV21UNLA0024000467345,
kods UNLALV2X

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.
Par faktu, skaitļu pareizību, kā arī par sludinājumu tekstiem
atbild to autors.

REKLĀMA,
SLUDINĀJUMI

D.Dimitrijeva
T. 64507018
26161959

REDAKTORS E.GABRANOVŠ – T. 29360850

ŽURNĀLISTI: S.KARAVOIČIKA – T. 26707934;

A.SOCKA – T. 29378903; I.TUŠINSKA – T. 27145837;

A.LOČMELIS – T. 26665086. KOREKTORE – S.GUGĀNE

GRĀMATVEDE S.BĒRZIŅA – T. 25908200

ŠOFERIS A.KIRSANOVŠ – T. 27870730

Tālrunis-autoatbildētājs – 64520961

e-pasts: vaduguns@apollo.lv
mājaslapa: vaduguns.lv

Datorsalikums –
SIA "Balvu Vaduguns",
R.KACĒNS
Iespēsts SIA
"Poligrāfijas grupa
Mūkusalas", Rīgā,
Mūkusalas 15A
Tirāža – 2030